Trithemii Johannis
De laudibus S. Annae.
Lipsk. Melch. Lotter.

ap. Hain Repert. bibliogr.
post N. 15,631. desideratur.

# De laudibus san
# ctissime matris Anne tractat⁹ perquam utilis domi Johānis tritemij abbatis spanhemensis ordinis diui patris benedicti.

# Iohannis tritemij abbatis span bemensis de laudibus sanctissime matris anne liber ornatissim⁹.

# Epistola domini iohãnis tritemij

abbatis Spanhemẽsis in librum de laudibus sanctissime Anne.

Enerabili religiosissimoqꝫ patri. dño Rumuldo
laupach Priori conuentꝰ Franckfordensis. ordis
fratrũ beate marie semꝑ ꝟginis de monte carmeli
Johannes de tritenhem abbas monasterij sancti
Martini in spanhem ordinis diui patris benedi-
cti. salutẽ ⁊ charitatẽ. Voto nostro et tuis peticõibꝰ (optime pa-
ter) satisfacere cupientes: librũ de laudibꝰ sanctissime matris an-
ne syncera deuotõe cõscripsimꝰ: quẽ tuo nomini dicamꝰ: quoniã
ante alios nobis dignus visus es: vtpote cultor maximꝰ amator
qꝫ deuotissimꝰ eiusdẽ venerabilis anne De historia vero que satꝭ
vulgata est nihil aut parũ assumpsimꝰ: quia nobis et minus pro-
bata visa est: et in plerisqꝫ locis apocrifa. Neqꝫ tamẽ redarguẽ
illaꝫ voluimꝰ: ne simplicibus occasionẽ ꝑberemus murmurãdi:
si (vt ipsi estimãt) antiquitate ꝓbatam noua ꝑsumptõe carpere
mus. Dimisimꝰ ergo intactã historiã et que aptissima. fide. veri
tate ac ratione nota fuerãt ex dono dei ad honorem sancte matris
anne contulimꝰ. Miracula quoqꝫ sancte anne ab hoc volumine
reiecimꝰ: ne viris eruditis (qui his nõ facile adhibẽt fidem) tra
ctatum nostrum suspectũ redderemꝰ. Alio itaqꝫ tpe si voles de
illis texetur historia. In quibuscũqꝫ te hesitare contigerit. rescri
be: prõptos inuenies nos qui tibi et omĩbus de singulis que scri
psimus rationẽ demõstremꝰ. Post finẽ huius operis q̃dã carmĩa
de laudibꝰ sancte matris adiũximꝰ: q̃ nobis a diuersis eruditꝭ vi
ris sunt transmissa. Vale. Ex spanhem kalendis Julias. Anno
dñi M.cccc.xciiij.

# Incipit tractatus domini Johan

nis tritemij abbatis spanhemensis. ordinis scti benedicti: de lau dibus venerabilis et beatissime matris dei genitricis Anne.

Oti cōpellit necessitas. et mentis purget deuotio vt laudes beatissime matris dei genitricis Anne pro virib⁹ ingenij ad edificationē fideliū scribā: et quanta miseris pietate subuenire consueuerit. veraci narratione denunciez. Sed cū paupertatem ingenij mei considero: impurus de sanctissima loqui ptimesco. Quanta eñ laude digna sit. que dei genitricem peperit. quis sermo explicabit? Volo itaqꝫ aliquid ad honorē tāte matris cudere et timeo: qꝛ quicquid dixero laudib⁹ ei⁹ min⁹ est: quicq̄d scripsero rei maiestate ꝓcul inferius est. Enīuero cū illius in miseros beneficia ad memoriā reuoco: tacere a laudibus eius etiā si volo non possuz. Hinc pietas maxima votū promeruit: deuotionem excitauit: requirit honoris exhibitionē. Deuota quoqꝫ (ne dicaz importuna) peticio amicoꝝ me non minus vt auderē impulit: de quoꝝ fide et oꝛone nostra infirmitas fiduciā accepit. Quamuis igitur me peccatorē nouerim: quāuis regine celi sanctissimā parentem digne laudare nō sufficiā: nequaqꝫ tamen a ꝓposito laudis debeo recedere: ne ingratitudinis vicium videar incurrisse. Conabor pro deuotione mea qđ valeo: qꝛ nemo quod nō potest. a deo exigitur. nemo apud ineternū iudicem bone volūtatis vacuus iudicatur. Laudabo igitur hō deā: famulus dñaz: peccator sanctissimā. Neqꝫ eñ a laude dei peccatores cohibuit: q̄ in psalmo dixit. Laudate dñm oēs gentes: laudate euz oēs populi Enimuero dum gentes ad laudē dñi excitat. quid aliud quā peccatores vocat? Erant eñ longe a iusticia: quia non deū. sed ydola colebāt. Nemo ergo tacere a laudibus dei pmittitur: quādo etiā gentes ydolatre ad penitentiam vocātur. Laudent ergo dominū oēs qui misericordiā eius pcipiunt: laudāt oēs qui in carne viuunt: quia ipse est qui oēs nos condidit: ipse qui vitaz dedit. laudet iust⁹ simul et peccator: ille q̄ misericordia dñi ne caderet seruatus est: iste quia etiā post lapsum ne ineternū periret erect⁹ Et si non sit speciosa laus in ore peccatoris. neminē tamen a laudibus dei excusat rea conscientia: cū ad penitentiam eius misericordia oēs reseruentur. Ferat iustus laudem: peccator ꝯfessionez. Laudet ille quoniā gratia preseruante fortiter stetit: ꝯfiteat iste q̄ misericordia subsequēte surrexit. Lauda aīa mea dominū: laudabo deū meū in vita mea: psallaz dño quādiu fuero. Aperiā os meum ad confitendū dño: mentez pariter aptabo et calamū:

laudes beatissime matris anne qua possum deuotione cantabo. Nam si deum generaliter in sanctis suis laudare precipimur: parentes eius sine dubio specialius honorare persuademur. Qui enĩ nobis parentes nostros honorare precepit: suos scd̃m carnẽ minime excludit. Sanctũ ergo est fratres charissimi sedulas illis deuotionis laudes impendere: de quoꝝ. sanguine carnem dei filiũ credimus sumpsisse Inter quos beatissima dei genitrix iure obtinet principatũ: cuius tanta sunt merita sanctitatis: vt super choros angeloꝝ exaltata sit in celis. Post eã sanctissima illiꝰ mater anna de qua loqui instituimꝰ sicut carne dei filio est ꝓria: ita ꝯtutũ meritis p̃ sanctis ceteris credit̃ accepta Nec de sãctitate eius nobis liceat dubitare: quã sine origenalis culpe macula dei matrẽ credimus peperisse. Non enĩ potuit tante virginis mater esse nisi sancta: per cuiꝰ partũ virgineũ. sumpsimus eterne salutis remedia. Anna radix sancta: maria virgo arbor sanctissima: fructus dei filius animaꝝ medicina. Arbor bona. arbor sancta: arbor sine hũana cultura fecundissima: que de sancta radice sũpsit exordiũ: de pinguedine celestis pluuie incrementũ. Nunquaꝫ bona radix malã arborẽ procreat: nũq̃ malos fructus arbor bona portat. Non potest sine radice arbor bona consistere: nec fructuꝫ bonũ: nisi bona ferre Sicut arbor ex suo fructu cognoscitur: ita qualis sit mater in filia declaratur In dei genitrice sãctissima accipimus: quid de sanctitate matris sentire debeamꝰ. Sine crimine origenalis macule partus. non decebat matrẽ nisi sanctaꝫ: dei genitricem concipere et parere: nõ ꝯgruebat nisi deo gratissimaꝫ: et pre cunctis tunc in israhel viuentibus deuotã Nã q̄ deũ super omnia dilexerit prima filie institutio ostẽdit. Commodata dñõ infantula legitur: in templo deo seruisse memoratur: sine omĩ culpa concepta sempq̃ꝫ sancta vixisse in mũdo credit̃. Quid amplius requiris? Nunquid non sufficit ad matris declaranda merita: tam excellens ab infantia filie vita: Si anna non fuisset sanctissima: filiam tam diligenter et deuote ad dei honorẽ nunq̃ instituisset. Quales matres: tales et earuꝫ filias nouimꝰ institutas Sed beatissima mater anna sicut merito et sanctitate cũctis mulieribus preeminet: ita filiam suam a iuuẽtute pre oĩbus sanctis ad dei amorẽ diligentius instituere curabat. Si ergo dei filiũ diligimꝰ: si purissimam eius genitricẽ honoramꝰ: cur a laude auie sanctissime et matris anne tepidi silemus? Si honorem summi regis querimus: cur parentes eius non amamus? Qui progeniẽ imperatoris despicit: regi iniuriam facit. Si omnium imperatorem hiesum christum diligimꝰ: si maiestatẽ eius diuinam formidamus: dignum est vt auiaꝫ eius venerabilẽ honoremꝰ: de cuius

nate vtero sine viri semine illaz processisse absqꝫ dubio credim⁹
Quicquid laudis ei⁹ venerationi impēdim⁹. ad summi regis ho
norē pertinere firmiter credam⁹. Ad honorē sanctissime matris
anne oīes fideles concurrite: laudes altissimo dn̄o in memoriā
eius persoluite: ob il lius reuerentiaz religiosa deuotione iubilate
Credite mihi (qui beneficia illius plura expertus sum) promptā
in oīni tribulatione aduocatā habebitis: si memoriaz eius fideli
deuotione celebratis. Ab oīibus ergo colenda est: cui⁹ meritis
dei filius oīa ad nutum eius concedit: cuius honorabile nomen
curia supernoꝝ ciuium maxima reuerentia honorat: quaz regina
celi dei mater vt dulcissimaz parentem obseruat. Quicumqꝫ illā
in patronam elegerit: quicumqꝫ in seruicio eius deuotus perse-
uerauerit: hic et ineternum saluus erit. Omnia eīn que dei filius
per dilectaz genitricem suā mortalibus beneficia solet cōcedere:
meritis anne non potest denegare: immo maiora interdū per eam
condonat: vt nos ad memoriam eius (diu neglectam) quasi mu-
neribus inducat. Neqꝫ suos parentes dei filius vnquaz potest
despicere: qui alienos tam seriose nobis precepit honorare.

## Inuocatio auctoris ad deū et san-
ctam annā oīesqꝫ superos vt graciā scribendi ferāt. ¶ Ca. ij.

Eus lumen verum. qui illuminas omnē hominē ve-
nientem in hunc mundū: deus qui iustificas impiū.
et peccatores vocas ad penitentiā: deus qui das sa-
pientiaz puulis. et linguas balbucientiū facis diser-
tas: da mihi obsecro peccatoꝝ meorum veniaz: da laudis tue sa
pientiam: da lumē per quod te intelligā. cognoscā. et diligā: atqꝫ
ita beatissime anne vincar amore: vt laudes ei⁹ digne cōplectar
in opere. Deus qui sicienti populo in deserto aquaz de petra du-
rissima produxisti: duriciem cordis mei mollifica: vt te in sanctꝭ
tuis. in anna filij tui. in parentibus vnici tui cum tanta deuotione
mentis laudare valeam: quaten⁹ te miserante: et illa intercedēte
non solum mihi. sed oīibus quoqꝫ qui hanc lucubraciunculam
nostram legerit ad deuotionē proficiat. Deus qui os bestie ape-
ruisti. vt contra insipientem verba proferret humana: ariditatē
lingue mee gratie tue infusione clementer irriga: manum tremu
lam spiritusancto corrobora: vt de sanctissima anna. non scribaz
nisi recta: non persuadeam nisi sancta: non proferaz nisi cōdigna
Da mihi queso omnipotēs sempiterne deus in hoc opere celestē
gratie auxilium: qui vt vellem donasti institutum. Ego eīn sum
vermis et non homo: miser et infelix venundatus sub peccato:

qui non ſum dignus faciem meam leuare ad celos. pre multitu-
dine iniquitatis mee: quantominus anne beatiſſime laudes im-
puris labris audeam contingere. Gratia autem tua ſum id quod
ſum: et totuz quod boni volo et poſſum. Tu enim domine volū-
tatem vt bona velit et bona ſit. per graciam tuam illuminas: tu
etiam es qui nobis operari pro bona voluntate preſtas. In oib⁹
voluntatem noſtram preuenientem gratiam tuam agnoſcimus:
tua in bonis que volumus et facimus: ſine noſtris meritis dona
predicamus. Nihil a nobis niſi malum: nihil a te prouenit niſi
bonum. Cum ergo nihil poſſim boni a memetipſo ſine gra-
tia tua: ad te deuotus confugio: te humili ſubiectione interpello:
vt quod merita mea ꝑpediunt: gracie tue dono clemens largiar.
Da mihi domine ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam: vt me-
cum ſit. et mecuz laboret omni tempore. et in hoc potiſſimū ope:
in quo exiguis virib⁹ nomen tuum in ſancta matre anna laudare
conſtitui Tu etiā anna mater ſanctiſſima de cuius memoria agit.
tu mihi ſolita benignitate adeſſe digner: vt ad laudes tuas de-
ſcribendas idoneus efficiar: et meritis tuis ierophantes fidelis
inueniar. Domina mea. ſpes mea. aduocata mea. in omni tribu-
latione: laudare te cupienti nunc clemens adeſto: et que volun-
tatem ad ſcribendum multiplici beneficio prouocaſti: impetra
meritis tuis facultatē ingenio pauperi. vt digne te laudare ſuffi-
ciat. Nihil niſi tuum honorem quero: nihil niſi tibi complacere
deſidero: non niſi recta et vera de tuis laudibus ſcribere intendo.
Hinc oro fer opem: da manuz auxilij: impetra gratiaz. Tu etiā
dei genitrix immaculata. que annam venerabilē matrez tuaz fa-
mulos tuos honorare docuiſti. adeſto mihi laudes ei⁹ deſcribere
cupienti meritis tuis: vt deuotio famuli tui debitum ſorciat effe-
ctuz in opere: quem gratia dei concepit in mente Vos quoqꝫ ce-
leſtē patrie beati ſpūs qui in ſacratiſſimo matris et filie virginis
fructu domino noſtro ihesu chriſto exultatis: veſtris orationib⁹
dignum me anne laudatorem reddite: et ſanctiſpiritus gratiam
mihi impetrate. Si matrem et filiaz in celeſti gaudio colitis: dig-
num eſt vt laudatoribus earum in hac peregrinatione aſſiſtatis
Vos etiam beatiſſime anne deuoti cultores noſtris pijs ſtudijs
nolite detrahere: ſed ſi in aliquibus ex infirmitate defecimus
per charitatem excuſate. Nihil per contentionem ſiue inanem
gloriā a me ſcribitur: Nihil apocriphe dubietatis allegatur:
nihil niſi probatum aſſumitur. Nihil recipio quod diuinis in-
ſtitutis obuiet: Nihil ſcribo quod fidem chriſtianā maculet: ni-
hil introduco quod ſanctis moribus non concordet

Non ergo mihi doctior te anna laudāti detrahat: nō mihi equa-
lis deroget: non mihi inferior insultet. Vincit quod verū est: nec
deficit quod a vero procedit. Nemo me de sanctissima scribentē
ꝓpter me contemnendum existimet: nemo deuotionē meaz con-
uexet: nemo contra laudes diue matris anne susurret. Canum la-
tratus non metuo: imperitoꝝ censuras non timeo: inuidie faces
non horresco. Scribo eñ deuotis. non improbis: studiosis non
ignaris: hūilibus nō superbis. Placeat illis presens opus quibꝰ
scribitur: proficiat quibus offert: conducat q̄bus exhibet. Quid
mihi de his q̄ foris sunt? Quid ad me qui non recta sapiūt? Quid
mihi de sancta preter rationem corrodunt? Illis displicere non
timeo: quorum censuras et iudicia temeraria cognosco.

# Generalis ad omnes fideles ex-

hortatio: vt memoriā et festū venerētur sctissime anne. ¶ Ca. iij.

Udite me qui diligitis quod bonū est: et queritis do-
minum. Legatione fungor: deuotione ducor: charitate
impellor. Mater genitricis dei misit me: vt predicem
sanctissima merita sua. Et nūc venio ad vos nō in alto
sermone: sed simplex ad simplices: deuotus ad deuotos Si cristi-
ani estis. si boni estis. si graciam dñice incarnationis diligitis:
cur ministros eius id est parentes non amatis? Ipsi eñ sunt de
quibus dei filius scdm carnem natus est: quoꝝ conuersatio si nō
extitisset sanctissima: nequaq̄ deo fuisset taz accepta. Sed cū fi-
lium suum vnigenitum de ipsis nasci voluit: q̄ sancti sibiqz grati
fuerint aperte demōstrauit. Ex his vna pre omnibus deo gratis-
sima. mater vnici patris electa semper virgo maria emicuit: quā
vxor ioachim anna beatissima sine macula peperit: et in timore
domini castissime educauit. Huius sacratissime virginis filiꝰ deꝰ
est: qui sua nos passione sanctissima redemit. Si filiaz diligitis:
quare matrem eius non colitis? Nisi fuisset mater: filiam nō ha-
beretis. Ad vos ergo nunc meꝰ sermo dirigit qui vallez lachri-
maruz incolitis: vos alloquor o filij adam qui a patria exulatis:
vob scribo qui precioso sanguine dei filij redempti estis. Vos al-
loquor: vos admoneo et exhortor: vt si dei filium diligitis: cog-
natos eius secundum carnem deuote honoretis. E quibus post
eius sanctissimam genitricem diua mater anna prima omnium
vobis honoranda proponitur: cuius sancta merita humano ge-
neri permulta miracula quottidie demonstrantur. Eam vo-
bis in patronam assumite: eius memoriam deuotius celebrate:

ni sũmo gubernatori deo vultis cõplacere Credite mihi fratres. quoniã vera dicturus sum: si venerabilem matreꝫ ex toto corde diligitis et colitis: quantũ ei deferat celestis imperator experiẽtia cognoscetis. Tante apud deũ potestatꝭ est: vt quicquid ab eo pecierit: sine mora valeat obtinere. Quemadmodũ rex celi genitricẽ suã pre omnibus honorare credit̃: ita post illã pre cunctis sanctis matrem annaꝫ veneratur. Et plerũqꝫ anna fidelibꝰ suis impetrat: quod filia negat: nõ quo illa postulata nesciat ꝯcedere. sed vt matri deferens. nos ad eiꝰ venerationẽ videat̃ prouocare Sic quoqꝫ summꝰ imperator sanctoꝝ precibꝰ ad misericordiam flectitur: nõ quo incipiat velle quod antea noluit: sed vt electis suis deferens nos ad honoreꝫ eoꝝ instrueret. Neqꝫ eñi humano more deus flectitur: nec ad iram ex ꝑturbatiõe vnquã mouetur: sed semper stabilis vult quod vult: et dum p̃cibus sanctoꝝ misericordiam exhibet: non consiliũ mutat. sed mitigat sententiam Ad impetrandã itaqꝫ dei misericordiã qꝛ merita nostra nõ sufficiunt. sanctoꝝ nobis suffragia implorãda sũt: vt qđ nostris meritis non possumus: eoꝝ p̃cibus ꝯsequamur. Oẽs aũt celestis patrie ciues etsi pro meritoꝝ qualitate sint dissimiles: tamen ad subueniendum miseris nostris (pro varietate supplicantium) si deuotio expostulet. actu et volũtate credunt̃ esse cõcordes: quia dum fides postulantis aduocati iuuat meritũ: ad impetrandum reddit duplicatum. Hec aũt nõ coniectura sed experientia assequimur: duꝫ vnũ exaudiri alium contemni a sanctis admiramur Ad sancti alicuius meritum duo ceci supplicaturi accedũt: vnꝰ illumiat̃: alter in cecitate sua relinquit̃ Contemptꝰ sancti nullus ad esse creditur: sed diffidentia supplicantis arguitur. Sine fide nihil meretur deuotio. Consideratione certa ista premiserim: vt si quisq̃ annã beatissimã non tanta promptitudine qua ꝓmittimꝰ sibi ad esse senserit: non mendaci nos arguat: sed suã diffidentiaꝫ culpabilẽ agnoscat. Fiducia eñi maxia est apud deũ et sanctos: constans in ope fides. Amplius autẽ eos posse apud deũ. qui sũt meritis excellentiores: nemo christianus qui dubitet. Beatissima igitur dei genitrix semper virgo maria. sicut meritis et sanctitate oibus sanctis preeminet: ita potestate et maiestate vtpote regina celi vniuersos iure creditur excellere. Ad eius dexteram (vt ita dixerim) beatissimã matrẽ annam astare cõfidimus: cuiꝰ vitã extitisse sanctissimã non ignoramus. Non erat ea in israel sanctior altera: q̃ in conceptiõe dei genitricis spiritui sancto vas sine macula ꝯstruxit. Deniqꝫ si helizabet mater precursoris dñi spiritusancto et ineffabili gaudio repleta creditur. quantã decuerit sanctissimã dei parentis genitricẽ exultacio. gaudiũ et gratia cogitetur. Quantum differt rex a milite. tantum suo modo anne

merita dn̄is helizabeth iure p̄ferunť Sancta helizabeth pepe-
rit militem: anna dei genitricem. Non est ꝯpatio: vbi nulla est si-
militudo Si helizabeth gracia plena fuit ꝓpter iohannē: multo-
magis gratiā consecutā credo annam ꝓpter mariam Erat anna
priusq̄ȝ conciperet matrē dei sancta: in ꝯceptione tamē ampli⁹
sanctificata: quoniā tabernaculū illius effici meruit: que sup oēs
creaturas gracia plena fuit. Capsam vel archam in qua sctōꝝ
conduntur pignora sanctificatam et honorabilē dicimus: quāto-
magis venerabilē annam in qua dei mater sine macula iacuit ho-
noratam sanctificatāq̄ȝ venerari debemus. Vere sancta: que illā
sine culpa originalis macule peperit: qua nll'a sanctior vnq̄ fuit
Vere sancta que in matrem dei genitricis prius fuit electa q̄ nata
O nunq̄ȝ sine honore nominandus vterus: in quo archa dei sine
macula meruit fabricari Beatus venter qui celi dominā porta-
uit: felicia vbera que lactare matrem dei meruerūt. Currite gētes
vndiq̄ȝ: et de meritis tāte patrone suscipite bn̄dictionē Enimuero
si deuotio sancta fideliū in eam feratur: credim⁹ q̄ oīpotens de⁹
magna mortalibus donaturus sit mūera: et nō minora q̄ȝ p filiam
dare cōsuenit. Vos itaq̄ȝ o fideles populi. qui filiā sancte anne
dei matrem creditis: qui sub vmbra sanctitatis vtriusq̄ȝ requies-
citis: si in amore dei cupitis ꝓficere: si ad celestem patriā vultis
peruenire: memoriam sanctissime matris nolite negligere. Ipsa
enī post reginā in aula celestis imperatoris potentissima est: quia
de eius sanguine dei filius carnem assumpsit ex virgine. De qua-
cumq̄ȝ tribulatione ad eā clamaueritis: auxiliū inuenietis. Oīa
sufficit vobis cōcedere: q̄ vos poteritis in fide postulare. Lang-
uidos sanat: crimina purgat: corda mestoꝝ sancta exultatiōe le-
tificat: tristia sedat: aspera planat: demonum fantasmata fugat.
Sicut glacies ab igne resoluitur: sic a meritis sanctissime matr̄
anne. antiquus hostis fugiens ꝯturbať. Anna. pietatis archa.
dedecus fugat. famā pulchrā conseruat. amorē turpem a menti-
bus suoꝝ fidelium mirabiliter eliminat. Annā igitur colite: qui
mundi huius erumnosam vitam exercetis Anna peccatorib⁹ ve-
niam impetrat. vicia extirpat. virtutes plantat Anna morbos
curat. vulnera sanat. pestilentiā exterminat. Hanc ergo matrem
colite o filij. que potens est vos introducere ad conspectum dei.
quam qui aduocatam apud deum habuerit: aduersa huius mōi
nulla formidabit. Quisquis igiť tranquillā et sanctā in terris vi-
tam agere desiderat: quisquis veniā peccatoꝝ suoꝝ efflagitat: a
seruicio huius sanctissime matris nunq̄ discedat. Ipsa enī suos
cultores etiam in hac vita multipliciter remunerat: et persene-
rantib⁹ eis eterna dona parat. Junior fui quā sū: et nūq̄ vidi fa-

mulum sancte anne deuotum a deo derelictum: neqꝫ famam eius
turpis opprobrio maculatā. Proinde cōmoneo vos o viri erudi
tione et sciētia litterarꝝ insignes: deuotionē simpliciū nō sperne-
re: cultum sanctissime matris anne quasi nouū nō repꝫhendere: sꝫ
potius pro posse imitari. Neqꝫ eñ vt ista dicerem: frustra ꝑ sua-
sus sum. Sunt namqꝫ inter vos (quod pace bonorꝝ dixerim) q̄
typo supbie inflati omnia deuotionis simplicium exercicia despi
ciunt: sanctorꝝ miracula et exempla velut deliramenta contēnūt:
nihilqꝫ sanctū admittendū existimant: quod philozophorꝝ ar-
gumentis non probant. Reuelationes omnis a deo deuotis ho-
minibus ostensas mendacia. vel somnia mulierum reputant: le-
gendas sanctorꝝ fabulas appellant: et dum eruditionem suā te-
mere predicant: magni dei opera impudenter oppugnant Trac-
tatus quoqꝫ sanctorꝝ patrum et deuotorꝝ hominū. quia tullianā
pre se non ferunt eloquentiā tanq̄ eruditione carentes abijciūt:
et celestis eruditionis verba ꝓpter orationē simplicem ꝯtēnunt.
O stulti et subuersores: quare vosmetipsos decipitis? Cur chri-
stiani cum sitis: simplicitatē ecclesiasticam contemnitis? Gra-
tia dei non in eloquentia cognoscitur: sed in simplicitate sancta
acquiritur. In extremo dei iudicio nō requiret a vobis quintili-
ana eloquentia: sed christiana vita. Non remūeratur a deo orna
tus sermo: sed humilis deuotio. Ibi cessabunt argumēta sophisti
ca: vbi secreta cordium erunt manifesta. Tunc simplices deuoti
apparebunt in gloria: et docti superbi in pena. Ecce surgunt in-
docti simplices: et regnum dei in sua simplicitate deuota accipi-
unt: et vos cum doctrinis vestris. in superbia et elatione ad in-
fernum descenditis. Vobis sufficere creditis famam eruditiōis
vestre: qua veterū exemplo apud posteritatem immortalitatem
nominis acquiratis. Sed esto. Fiat qđ queritis: nomen vestrum
et fama in mūdo q̄diu steterit cum laude predicet: quid vobis
proderit? Vere stulta cōsolatio: si lauderis vbi nūq̄ eris. et tor-
quearis. vbi semꝑ sine fine manebis Moneo itaqꝫ et consulo. de-
ponite superciliū: pellite insaniā: tumorē abijcite: vt inferni tor-
menta possitis euadere. Deus eñ superbis resistit: non eruditi-
onē sed hūilē deuotionē attendit: remunerat nō verba sed opera:
non scientiam sed vitam: nō doctrinā sed conscientiā Quinpotiꝰ
mutate ꝓpositū: et deuotionē simpliciū nolite despicere: sed imi-
tari. Donum dei non intelligit: nisi qui accipit. Quod ergo non
intelligitis: qua temeritate laceratis? Nō includitur sub ratiōe
phi: donū dei. Rara est in eruditis deuotio: quia dū in ꝓfūditate
sue cōquisite doctrine ꝯfidūt: a simplici deuotiōe longiꝰ recedūt.

Gratia enim dei non bene accipitur: quãdo humana curiositate dis-
cutitur. Dum sapor in sermone queritur: interior dulcedo amit-
titur. Spũs sctũs elatam despicit mansionẽ. Temeraria igit͛ ora
obstruite: male disertas linguas cohibete: et nolite contra dñm
loqui mendacium: deuotionẽ nolite lacerare simpliciũ: ne vobis
graue reputetur in scandalum: Nec me dicentem nemo hostem
bonaꝝ artium existimet: nemo eruditoꝝ calumniatorem credat:
quippe qui lr̃as semꝑ colui et dilexi: viros eruditos semꝑ hono-
rare consueui: et vsqꝫ ad odiũ et persequutionez imperitoꝝ non
nunq̃ꝫ defensaui. Sed vt caueant qui sibi docti vidẽtur in oculis
suis: ne simplicium deuotionem contemnentes. a reuerentia san-
cte anne crederent reuocandos Siqui ṽo tales futuri sunt: eru-
ditum in eorum nũero crediderim neminẽ: cuz vera eruditio de-
uotionem iuuare ↄsueuerit non reprehendere. Multi quoqꝫ do-
ctissimi viri hodie suꝑstites ingenia sua versu et ꝓsa magnifice
exercitantes: diue anne meritis dedicarunt.

# Contra illos qui festum et memoriam sancte anne lacerant et despiciũt et impugnãt ¶ Capi. iiij.

Audiu percipe tu quisquis es. qui festiuam sacro-
sancte matris anne memoriam vituperas: qui ho-
norem eius impia loquacitate impugnas: qui cul-
tores eius temeraria presumptione blasphemas.
Quid tibi displicet in matre sanctissima dei genitricis? Nũquid
de meritis eius dubitas? Nunquid de generem probas? Sancta
ẽ: deo dilecta est: Stulte et insipiẽs q̃ bonũ in seruis dei qd̾ imitari
debueras culpas: qui sanctis debitum honorem subtrahis: q̃ cul-
tores beatissime anne sine causa persequeris Improperas enĩ et
dicis Cur noua festa assumitis: qui antiqua nõ celebratis? Audi
ꝓphane. Nunquid festum sancte anne tibi nouuz videtur? qd̾ ex
veterum monimentis antiquissimũ comprobatur. Si nouũ est:
quomõ sancti patres illud antiquitus celebrare potuerũt? No-
uum nõ est: in cuius honore sanctus Augustinus ante mille an-
nos elegantem fertur composuisse sermonẽ. Nouũ esse nõ pote-
rit: de quo antiquissima carmina extant. Aut quẽadmodũ nouuz
esse poterit: cuius aureum. nomen antiquissimis kalendarijs re-
peritur insertum? Sed tibi et nouũ et rarum est: qui memoriam
eius nunq̃ꝫ celebrasti. Neqꝫ enĩ noua esse potest beatissime ma-
tris anne memoria: cuius domus in qua habitare antiquitus cõ-
sueuerat. non longe post passionem dñi in ecclesiaz sub eius noĩe
legitur consecrata. Prope lugdunũ monasterium nr̃i ordinis in
insula barbara est: vbi in capella quadã vetustissima corpus bea-

tissime matris anne cum multa reuerentia populi quiescit: quam sanctus longinus miles christi primũ fundasse dicitur. et pciosissimas illas reliquias ab hyerosolimis secũ deferens in eadẽ collocasse. Uuius rei in dicto cenobio antiquissima monimenta reperiuntuur. Ista ne tibi noua videntur? Cessa igitur festo sanctissime matris detrahere: cessa cultuz eius dignissimũ impio dẽte lacerare. Noli odiuz psonale diffundere in omnes: noli propter paucoꝝ displicentiã oĩbus indignari: noli iniuriam homis efferre in superos. Cur lesus (forte ab hoĩe) sanctos dei vocas in culpam? Cessa obsecro cessa vindictam vnius homis vel paucoꝝ a sanctissima matre anna velle exigere. Nolo sanctitatem ei⁹ vituperes: nolo eaz suo honore priues: nolo deuotionẽ seruoꝝ eius impugnes. Si peccauerit hõ in hominẽ. placare poterit ei deus: qui aũt peccat in sanctos dei. in parentes filij dei. in matrem genitricis dei: quis orabit pro eo? Q̃uo potest deũ habere ꝓpicium: qui sanctos eius et quidẽ sanctissimos habet offensos? Sancta enĩ anna omĩ honore digna est: que parere meruit dei genitricem sine labe criminis: cui⁹ honorem qui minuit: iniuriam deo facit. Quin poti⁹ si sapis. si intelligis. recede ab hac stulticia tua: fuge ab hac insania falsa: declina ab hac blasphemia pessima: ⁊ pristinĩ erroris assume penitentiam: vt per compũctionis lachrymas tã nephariam diluas culpam. Quod si nõ feceris: si in ptinacia tua perseueraueris: non impedies voluntatẽ dei: sed partem habebis in sorte dyaboli. Deus sanctaz annã in ecclesia sua honorare disposuit: quis euz prohibebit? Ecce reges et principes memoriam sancte anne religiosa deuotione concelebrant: ecce presules ecclesiaꝝ vbiq; in eius honorez altaria consecrant: ecce fideles populi nomen eius vbiq; inuocant: et tu in inuidia tua cũ dyabolo tabescis. ꝯfunderis et insanis. Monachi et religiosi vtriusq; sexus totus ecclesiaꝝ dei clerus. festum sancte matris anne et memoriã cum singulari deuotione celebrant: et tu inuide canis contra omnes latrare presumis? Quid impie latras? quid scelerate murmuras? Tace abi. recede: non sine graui animaduersiõe hec tua impietas vindicabitur. Quicunq; enĩ honori ⁊ sanctitati beatissime matris anne detraxerit: quicunq; cultores eius blasphemauerit: sine confusione ab hac vita non migrabit. Confusione mala confundetur coram deo et hominibus. opprobria et ignominia pessima cooperiet caput eius. erit miser ⁊ miserabilis: et non erit qui calamitati eius condoleat: omnibus diebus quibus fuerit super terram.

## Quod omnipotens deus sanctam

annā in matrē ſue genitricꝫ elegerit antē mūdi ꝯſtitutiōez. Ca.v.

Icut oīpotēs de⁹ ante mūdi ꝯſtitutionē tps quo naſ‑
ceretur in carne diſpoſuit: ſic etiā parētes de quib⁹
naſceretur ab eterno p̄ordinauit. Neqꝫ enim in‑
uenit parentes dei filius: ſed premiſit: qui eos ſine
tpe ad tempus ordinauit. Non fortuitu caſu illos reperit: ſꝫ mi‑
ra diſpenſatione ab eterno preelegit. Confidenter ergo beatiſſi‑
ma anna dicere potuit illud quod de eterna dei ſapientia ſcribit.
Dn̄s poſſedit me ab initio viaꝝ ſuaꝝ. ãteq̄ quicq̄ faceret a prin‑
cipio: ab eterno ordinata ſum: et ex antiquis Erat ante mūdi cō‑
ſtitutionē in mente diuina nō per naturā facta: ſed ꝑ graciā p̄or‑
dinata. Vere digne eſt honoranda: quā gracia dei p̄ueniendo in
matrem genitricis diſpoſuit: et ſemꝑ conſeruando ſanctiſſimam
effecit Vere ſancta et om̄i honore digniſſima parens: que nobis
vite ſanctioris normā p̄buit: et inexhauſte pietatis fontez de ſuo
pectore produxit. Non potuit eſſe niſi ſanctiſſima que tam pre‑
cioſuꝫ theſauꝝ in ſuo vtero portauit. Archa teſtamēti nobiliſſi‑
ma omniū virtutuꝫ ornatu ſplendida extitit: in qua vrna illa fuit
recōdita: que verū manna erat virgo paritura. O quāto honore
dignus anne venter credendus eſt: qui dei gazophilaciū factus.
ineſtimabilis precij theſaurū baiulauit. Non eſt dubitandū fra‑
tres chariſſimi ſed firma deuotione credendū. beatā annā ineffa‑
bili gaudio tunc repletā fuiſſe: quādo matrē dei futuraꝫ ſācto ſpi‑
ritu a ſua conceptione dignā et mūdā ab om̄i macula preſeruatā.
in ſuo beatiſſimo vtero nouem menſibus portauit. O quis enar‑
ret illa ſanctiſſime matris anne gaudia: que ex preſentia ſctiſp̄us
in ſuo pectore ſenſibilter ꝑcepit. Que vox poteſt exp̄mere. que
lingua reſerare. que mens mortalis viatoris capere. quāta leti‑
cia et exultatiōe beatiſſima anne viſcera impleta fuerint: quādo
graciam ſancti ſp̄us in filie nondū nate p̄ cordijs meruit ſentire:
Si helizabet ex militis p̄ſentia ſpiritu ſancto repleta fuiſſe dicit:
copioſius id factū in venerabili anna multiplici argumento cō‑
probatur. Illa eñ preconē ſūmi regis. iſta matrē in vtero baiu‑
lauit: illa militē iſta. cōceperat reginā. Iohānes in vtero ꝯcept⁹
ſctificat⁹ eſt: maria etiā in ꝯceptione p̄ſeruata. Deniqꝫ ſp̄uſſan‑
ctus ab hora conceptionis mariam in puriſſimaꝫ ſponſaꝫ eligēs
et inhabitans nunq̄ ne ad momentū quidē poſtea deſeruit: ſed ſꝑ
eam cuſtodiens et dirigens ſpeciali dono pre cunctis mortalib⁹
illuminauit. Huius ſacratiſſime illuminationis participē fuiſſe
beatiſſimā virginis genitricem credimus: non ſolū quādo vir‑
ginem adhuc clauſam portabat in vtero: ſed etiaꝫ cunctis poſtea

diebus quibus vixit in mūdo. Enimuero quaȝ spūssanctus dignam dei parenteȝ effecerat: nō sine maximis gracie sue donis possidebat. Eam ergo fratres charissimi quā semper sanctā deo placuisse ab eterno cognouim⁹: nobis in aduocatā eligamus: eamqȝ quottidie venerātes. condignis laudibus honorem⁹. Honorēt eaȝ coniugati: quia sanctissimo partu suo cōiugium dño ꝯsecrauit: cui matrem sine macula peperit. Laudent eā vidue et continentes: quia normam illius continentie presignauit. Diligant eaȝ virgines. q̄ tāte sanctitatis virginē peperit: qua nulla vnqȝ sanctior effulsit. Honorent eā iusti: quoniam illis sua sāctissima cōuersatione iusticie regulā ostendit. Venerētur eā peccatores: quia matreȝ illius peperit: qui ex peccatorib⁹ iustos facit. Oēs eaȝ maximo venerentur amore. quoniā genitricē illius protulit: qui redemptor oībus aduenit Nullus a laudib⁹ eius torpeat: nullus ab amore eius deficiat: nullus a cultu eius tepidus fiat. Omnes vt communē matreȝ diligant: oēs aduocatā publicā honorent: de cui⁹ munere cōmunem saluatorem oēs receperūt. Ipsa eñ peccatoꝝ nobis veniam impetrabit: de cuius sanguine fons pietatis corꝑaliter emanauit. Corā illa o fratres assurgite: que sperātes in se nō dereliquit: oppressos releuat: releuatos sustentat: viduas ꝓtegit: orphanos et pupillos misericorditer defendit: imbecilles refouet: debiles erigit et sanat: erectos in virtute confirmat. Impossibile est eam pro cultoribus suis oranteȝ non exaudiri: que omnipotenti deo tam preciosuȝ de suo pectore thalamum construxit.

# Quam iusta sancta et deo accepta

fuerit vita et conuersatio beatissime matris anne. ¶ Capi. vi.

Vi monimenta sanctoꝝ patrū sedula deuotione ꝑlegerit: quanta sanctitate vita beatissime matris anne resplenduerit inuenire potest. De qua sanct⁹ presul epiphanius nonnulla cōposuit: qui vitā eius tanta iusticia. innocentia et puritate claruisse meminit: vt parē in israel non habuerit Honorius quoqȝ presbiter augustudunēsis vir sanctus et eruditus in speculo ecclesie quedaȝ de laudib⁹ sancte matris anne sermone luculento edidit: et quā sancta semꝑ vixerit. breui compendio demonstrauit. Sanctus cyrullus eps alexandrinus cultor quondam montis et ordinis carmeli. cum de ortu beate dei genitricis semper virginis marie ad celestinuȝ papam primum scriberet: de vita et conuersatione sancte Anne multa laudū preconia inseruit. Sed quid necesse est me doctores

multis allegare incognitos: cū beatus hyeronimꝰ preſbiter vni-
uerſo noiatus in orbe. de hac ipā re nonnulla ſcripſiſſe ferat laude
digna. que a multis habentur. Erat ergo beatiſſima anna quātū
ad carnis generationē pertinebat de tribu dauid orta ex bethleez
patre ſtolano. matre vero emerētia parētibꝰ ſcḋm legis decreta re-
ligioſis et deuotis. qui eaz vna cū ſorore iſmeria in timore dn̄i ab
infantia nutrierūt. Porro iſmeria ſoror peperit helizabeth mr̄ez
iohannis baptiſte. Annaz accepit in vxorē ioachim ex nazareth
de tribu iuda. que peperit filiā dei poſtea genitricem ſemp̄ v̄ginē
mariā. O ioachim et anna digni eterna memoria parentes: qui
dn̄o deo in ſimplicitate famulantes: theſaurum ineſtimabilē ob-
tuliſtis. Quis parentes hos digne laudare ſufficiat. Enimuero
niſi vita eoꝝ extitiſſet ſanctiſſima: nunq̄ꝫ partū dn̄o tam gratum
protuliſſent. Erat aūt mediocris ſed competentis ſubſtantie: ex
ouiū paſtu ⁊ agricultura neceſſaria conquirētes: de quibus tres
equales feruntur feciſſe portiones: quaꝝ alterā templo. alteram
dedere pauperibꝰ. terciā in vſꝰ domeſticos ſibi retinebant. Quā-
tum vero ad mores pertinebat: in obſeruātia legis erant ſtudio-
ſiſſimi: in timore dn̄i probati: in charitate dei et proximi perfecti.
Thorum cōiugalem cumulatiſſimis ornauere v̄tutibus: quibus
eouſq̄ꝫ profecerunt: vt deo placerent et hominibus. Concordia.
innocentia. et pietate fuerunt vnanimes: et in om̄i virtute locu-
pletes. Ambo de domo dauid duxerūt originē: ambo p̄fecti erāt
coraz dn̄o: ambo redēptionē iſrael cū deſiderio expectabāt. Am-
bo ab ineūte etate in timore dn̄i fuerant inſtructi: ambo deo cari:
ambo in parentes dei genitricis electi. Anna tamen maiori gr̄a
repleta fuiſſe citra iniuriā mariti creditꝰ: in cuiꝰ venerabili vtero
ſanctiſſima dei genitrix ſine om̄i macula formabatur. In eius
pectore charitas dei gratū inuenit ſibi domiciliū: de cuiꝰ ſanguie
puriſſimū dei filio ſpūs ſanctus edificauit tabernaculum. Digna
parens digniſſime parentis: que prima omniuz ſaluatoris noſtri
maturauit aduentū. In eam o fratres mentis veſtre oculos di-
rigite: vite eius normā auſcultate: et mores veſtros eiꝰ veſtigijs
imprimite. Vultis noſſe qualis fuerit: p̄fatoruz patrum ſcripta
reuoluite. Erat inceſſu grauis: vultu gracie relucentis placida:
conſilio matura: ſermone cōpoſita. cultu et operatiōe ſanctiſſiaꝰ
In lege dn̄i die meditabatur ⁊ nocte: fide firma: ſpe robuſta: ge-
mina charitate repleta. Orōnibus ſemper inſiſtere didicerat: et
dn̄i aduentum cum maximo deſiderio expectabat. Erat honeſta
in opere: ſobria in conſuetudine: hūilis in mente. Nemo vnq̄ꝫ p̄
vicos et plateas diſcurrentem illā reperit: nemo in domibꝰ vi-
cinarum inutiliter fabulantē audiuit: nemo ad choreas et ſpec-

tecula vnquam illam astitisse inuenit. Domi manere a iuuentute sua didicit: laborare aliquid manib' cōsueuit: foris videri ab hominibus non quesiuit. Concordiam in bono et pacem cum vicinis obseruare studuit: nemini iniuriam fecit: verbo vel ope neminez perturbauit Raro videbatur in publico: in plateis cum mulierculis fabulantibus non sedebat: et in colloquio detrahentiuz nō stetit. Nouerat enī prudentissima mulier multiloquio nō deesse peccatum: iccirco omni custodia seruauit cor suū: ne vnq̄ in sermone offenderet. Sanctis itaq3 studijs et exercicijs intenta: ex sterili mater effici meruit: sicut oīpotens deus ab inicio preordinauit. Concepit ergo mulier sancta de coniuge sancto: cōcepit sine origenali macula: peperit sine culpa. O sancta et prius inaudita cōceptio. Concepit a viro: sed nulli vnquā crimini hec fuit obnoxia conceptio. Concepit scd̄m nature ordinē. sed preter nature consuetudinē. O sancta et continuis laudib' celebrāda cōceptio: que matrem sine macula dei filio parat: de qua chorus angeloꝝ iubilat: totusq3 in orbe terrarū mundus exultat. Vere sp honoranda conceptio: que oīpotenti deo prius grata extitit: q̄ impleta fuit. Vere digna conceptio: que spiritu sancto p̄seruāte a tanta puritate sumpsit exordiū: vt disposita fuerit concipere et parere deum. Colenda est igit̄ a nobis summa deuotiōe anna sanctissima parens: que matrem dei sine omni macula concepit. O quā dignam deo hostiam obtulit: quādo sanctissimam filiam in templo presentauit. Deniq3 ad matris sancte merita declaranda pertinet: q̄ filiam quā concepit et peperit: statim ab infantia dn̄o cōsecrauit. Qualis cōuersatio matris: talis et filie institutio fuit Nemo docere alium potest quod ipse nō didicit: nemo filios bn̄ instituit: male institutus. Frequenter ad mores parentū filij ꝑficiunt: et quod actitari ab illis viderint libentius amplectuntur Sanctissime filie condigna mater: vt a qua traxerat sine crimine materiam carnis: ab ea sugeret instituta pietatis. Vtramq3 dei gracia preuenerat: vtrāq3 repleuerat: sed erat in matre prior: in filia copiosior. Docuit sancta mater filiam quod ip̄a prius a parētibus didicit: quamuis institutione humana opus nō habuit: quaz spiritussanctus a conceptu adimpleuit. Neq3 enī materna eruditione indiguit: q̄ celesti gracia plena fuit. Discite o matres filias vestras ad honorē dei instituere: mūdi pompas non amare: publicū turbe conspectū fugere: domi residere. Spiritus nāq3 sctūs odit publicū: pure mētis diligit secretū. Quid ꝑ vicos et plateas discurrit̄: si honestatē v̄gineā aāt̄: Ad mariā archāgel' venit nō in publico s3 ī secreto: nō ī platea loquentē: s3 in camera tacētē. Apl̄i spūm̄sctm̄ nō in foro: s3 clausi in domo acceperūt Qd̄ beatissīa v̄go a mr̄e. imo a spūsctō didicit: solert̄ custodiuit

Illa vagos discursus vitare consueuerat: maria in domo solita-
ria manebat. In vtramqꝫ respicite: matres in matrem: virgines
in virginem. Credite mihi non decet vestrā honestatē delectari
in publico: non expedit virgines salutari in foro: quia reuerentiā
honestatis minuit: qui frequenter ad publicum vadit. Virgini-
tas cum verecunda sit: publicum fugit. Sine verecundia non
est syncera virginitas: nec potest pura manere nimis publica.

## Quod sancta mater anna filiam suam beatissimam dei genitricez sine originali macula concepit.

¶ Capi. vij.

Quoniam ad beatissime matris anne declaranda san-
ctitatis merita multū conducit: ꝙ dei genitricem sine
origenalis reatus macula peperit: nequaꝗ̄ a nobis
tanti prerogatiua honoris silentio est transeunda Et quidē scim⁹
hanc purissimaz conceptionez in signuz positā cui a multis vsqꝫ
in hodiernuz diem contradicitur: qui dum nature consuetudinē
voluit defendere: gratiam dei non verentur impugnare. Quid
stolidi latrant: quid imperiti murmurant? An nō licet deo quod
vult facere? Ecce conceptionem dei genitricis sine macula purā
veneratur ecclesia: ecce festum celebrat deuotiōe annua: et hoīes
captiosi eā temeraria presumptione maculare laborant? Sancti
et eruditissimi viri p̄teriti et presētes vario scribēdi genere suis
lucubrationibus conceptionē hanc macule originali nunꝗ̄ sub-
iacuisse predicant: et adhuc filij adam eam temere impugnant?
Oīes diuersoꝝ pene ordinū religiones purissimā semp extitisse
ꝯfitentur. credunt. et predicant: quos dānare velle tanquā errēt
extreme dementie est. Ecce viri seculares. religiosi. monachi de-
uoti atꝫ eruditi metro et ꝓsa ꝯceptionem semper purissimā ce-
lebrant: et homīes tepidi et sine eruditione quibus nomen phī
nosse satis esse videtur: sanctitatem dei genitricis conmaculare
nituntur? Multi inquā doctissimi viri varia in eius defensionez
sintagmata ediderunt: quis vnꝗ̄ eruditus contrarium scripsit?
Sed tu nomine quidē tuo indigne nicator. qui os tuum in celum
ponens contra purissimā dei genitricem impie blasphemasti: nō
sine graui id animaduersione dei feceris: quippe qui non pietate
sed impietate moueris ad scribendum. Deniqꝫ stulte temeritati
tue per viros eruditos vario stili genere super abūde nouimus
esse responsum. Neqꝫ enī nostris armis: sed dei virtute abscedis
confusus. Nec errorē tuuz damno. sed arrogantiā: sed temerita-
tem: sed presumptionem. Scio enī de cōceptione virginis marie
hesitare non esse peccatū. quam deus voluit esse occultā: sed eas

impugnare. et temerarie diffinire quod nescias: inauditi est sce-
leris. Si ea que nescimus quo animo fiant in partem meliorem
interpretari ꝓcipimur: quantomagis occulta dei opera quorum
rationes ignoram⁹ ad pietatem debem⁹ accipere. Nemo nostruꝫ
consilio dei interfuit: nemo conceptiōis modū agnouit: sed mul-
tis rationibus inducti. nos ex pia credulitate purissimam semꝑ
extitisse credimus: aduersarij ex nature consideratione abducti.
temeraria presumptione defendunt opinioneꝫ contrariam. Sed
satius est de pietate in dei parentem q̄ꝫ de temeritate reddere ra-
tionem. Si nos erramus pietas (immo deus ipse) est in causa: si
autē vos erratis o aduersarij: dicite ob quam causam. Que nam
vos consideratio mouet: vt purissimā dei matris conceptioneꝫ
tā audacter culpe origenali subiacuisse dicatis? Respondebitis
scio. Amor veritatis. Sed ostendite opinionē vestrā esse verā: et
vos amatores veritatis crediderim. Non aūt ostendetis: quia
non intelligit᷑. Non intelligetis: quia non creditis. Veritatem
non defenditis: quaꝫ nescitis. Nemo em̄ ꝓprie defendit quod ig-
norat. Consideratio humane nature vos decipit: cuius dum con-
suetudinem exquisite reuoluitis: deum constitutorem esse nature
non pensatis. Supra naturaꝫ est: qui naturam fecit: non restrin-
gitur sub legis hūane cōditione deus conditor legis: sed q̄ vir-
ginem parere voluit: etiam preter nature ordineꝫ a peccato pre-
seruauit. Causa itaqꝫ opinionis aduerse ex temeritate sumit ex-
ordiūꝫ: et iccirco non mercedeꝫ a deo meretur. sed vindictā. Nā
sicut pena martirem non facit sed causa: ita error conceptionis
non damnat sed pertinatia: Deniqꝫ si exemplis et monimentis
veterum est credendū. plures miserrime perisse legim⁹ qui puri-
tatem gloriose conceptionis impugnarūt. nemineꝫ vero vnquā
defensorem eius a deo percussū inuenimus. Non em̄ ad defensi-
oneꝫ sanctissime conceptionis monet dei matris maxima cōside-
rata dignitas: que talis ac tanta emicuit: vt omni honore dignis-
sima fuerit. Si fallimur: pietate sancta excusamur. Vos auteꝫ si
erratis. quis defensurus erit? Veritas? Sed eam non cognosci-
tis. Justicia? Sed illa errores damnat: non excusat. Misericor-
dia? Sed viscera misericordie non habetis. Quis ergo liberabit
vos? Virgo maria? Sed honorē eius floccipenditis. Filius dei?
Sed genitricem ei⁹ non diligis. Orationes sanctoꝝ? Sed regine
eorum detrahitis. Excusationem ergo non habebitis: qui deuꝫ et
omnes sanctos illius offenditis. Armatis vos argumentis sco-
lasticis: et pietate nudi estis. Quicquid pro defensiōe opinionis
vestre adducitis: a timore dei alienum est. Non enim dei honorē
queritis: qui puritatem genitricis illius impugnatis. Sꝫ audite

concilium meū: et mutate ꝓpositū vestrum. Redite aliquando ad vosmetipsos quia tempus est. et nolite opinionem incertam presumptuose defendere: quam indiscussaꝫ sine peccato potestis pertransire. Si deum diligitis: si ihesum christum saluatorē oīm amatis: genitrici eius sanctissime tantam nolite iniuriam facere: de qua nulli licet nisi sanctissima sentire. Conceptionē eius semp purissimaꝫ credere. non necessitatis sed pietatis est: non credere humane tarditatis. Non credendo aūt impugnare. et opinioneꝫ contrariā velle defendere: non solū crimine non caret: sed etiam magne temeritatis et stulticie est. Enimuero temeritas iure reprehenditur vbi pietas remūeratur: Neqꝫ paruum cuiꝙ videatur esse peccatum: quod in deuꝫ et eius genitricem cōmittitur. Qui aūt dei filium diligit: os suuꝫ contra matris honorem nō aperit: puritati eius nō detrahit: opinionem incertā pertinaciter nō defendit: et quia vbi deuotio humilium recipit premium: presumptio superboꝝ inueniet tormentum. Digna enī dei mater fuisse creditur sine originali macula concipi: que illum erat virgo paritura: qui tocius deleret crimina mūdi. Digna quoqꝫ tali conceptiōe beata mater anna extitit: cuius inclita cōuersatio deo gratissima fuit. Nolo mireris dei genitricem preter nature ꝯsuetudineꝫ. ab originali ꝓseruatam crimine: quā sibi mansionē parauerat deus infusor gratie. Considera natam dei genitricem: et non miraberis sine macula conceptionem. Magna sunt que dicuntur: sed vera. sed sancta. sed genitricem dei decentia: cuius conceptioneꝫ ꝓuenit gratia: et hinc miratur natura. Miramur et nos quoniā fideliter credimus: aduersarij aūt non credentes non mirantur: sed confunduntur. Si potes ista capere. crede: si non capis. noli discutere: si non vis peccare. Melius est enī de puritate beatissime dei genitricis cū reuerētia tacere: ꝙ indigna loqui. Cura itaqꝫ ea q̄ non potes intelligere: humili silentio semp honorare.

# Quemadmodum beatissima mater anna filiā suā dulcissimā dn̄o ꝓn̄tauit in templo. ¶ Ca. viij.

In principio voluminis reguꝫ legimus: ꝙ anna vxor helchane samuel filiuꝫ suuꝫ quē a dn̄o postulauerat: post annos ablactatiōis ad templū deo seruituꝝ obtulit. Intantū vero grata deo extitit samuelis oblatio: vt eū nō solū in sacerdotē heli repudiato eligeret: sed etiā spū prophecie et sapientie impleret. Quid fratres quid nobis ꝑ samuelis oblationeꝫ aliud innuitur ꝙ qd̄ beatissia dei genitrix dn̄o in tēplo a matre ꝓn̄tatur? O quā grata extitit oīpotēti deo ista oblatio: in qua iam tunc ꝓparabatur vnigenito dignissima mansio

Elegerat eam deus ante mundi constitutionez et preelegerat eam: et qd sine tpe disposuit: hac psentatione adimpleuit. Quantam putamus tunc in celo fuisse leticiam: quando maria virgo, adolescētula spōso celesti copulabatur? Inducitur a matre sanctissima virgo in templū. dnm templi paritura: iamqz deificis adaptatur nuptijs: infantula triennis. Quis tuū enarrare sufficiet o mater anna tūc gaudium: quādo filiam a dño susceptam templo seruiturā: immo dnm templi pariturā deuota tradidisti? Nemo vnqz tam gratum munus deo obtulit: nemo thesaurū tanti precij vnqz templo psentauit. Mirantur sancti parentes supra etatem in filia mores: mirantur graciā: mirantur alacritatem. Erat eñ gra plena ex vtero: nec macule quātūuis leui vnqz subiacuit: que dei templum fuit. Quid miraris in filia mater? Non includitur sub lege nature gracia dei: non requirit etatem ad operandū que voluerit virtus spiritus sancti: nō necessitatur sub annis multis donum et voluntas altissimi. Sanctificauit tabernaculū suum altissimus: et archam in qua manna verū locare disposuit: auro virtutum purissimo intus et foris pulcerrime ornauit. Quā pfecta mater in amore dei fuerit. in hac oblatione filie dulcissime declarauit Nisi eñ i ntimore dñi fuisset solida: nunqz a se filiā vice dilectam. teneram et nobilem auelli pmisisset. Sed vicit materna viscera amor creatoris: et pignus super oīa creata habuit charissimū hilari vultu dño obtulit consecrandū. Nihil hic fortuitu geritur: nihil cōsuetudo operatur: omīa sine tpe ab altissimo sūt disposita: omnia dei cōsilio sūt ab eterno pordinata. O ioachim et anna felicissimi parentes: qui digni fuistis illā producere: que sine virili semine dei filiū meruit pcreare. Vere laudibus semp honoranda cōdignis oblatio. que matrē deo. regē angelis. mūdo diu perdito prestitit saluatorē. Tāta aūt puritate hanc oblationē decoratam credimus: qua purior sub deo nulla esse possit. Nam et regina angelorum facta est: mater dei: dña mūdi In maxima quoqz gloria corā deo esse credendi sunt: parentes hi felicissimi qui dei filio matrem genuerūt. Discite o parentes timorē dei natis vris pponere: discite illos ad amorē dei iuuenes informare: ne si adolescentulos negligitis: cōtumaces postmodū inueniatis. Anna filiā dulcissimam triennem dño obtulit: infantulam deuz timere docuit: erudiendaz in timore domini templo psentauit. Vos aūt nō sic. Filias vras ad choreas et mūdi vanitatis amorē instruitis: nihil eis de timore dñi dicitis: nihil de vita eterna psuadetis: quippe qui nihil boni a parentibus didicistis. Non in multitudine filiorum mulier glorietur si eos in charitate dei probe instituere neglexerit: quia non multitudo filiorum feminas sed probitas commendat.

# Quod diua mater anna in maximo apud deū et oēs sanctos honore habeat. ¶Capi.ix.

Redimus aūt et absq3 vlla hesitatione tenemus diuam annā dei genitricis parente3 singularis apō deū esse meriti et honoris: quo non sibi tantū sufficiens ad gloriā: sed nobis quoq3 idonea et potēs sit ad subuētionē. Nam si aplos ceterosq3 sanctos apud deu3 potentes esse confidim⁹: dei parentes potentissimos necesse est credamus. Anna eñ sanctissima mulier intantū oīpotenti deo complacuit: vt genitrice3 vnigeniti sui ex ea nasci voluerit: cui⁹ matri nunq3 dedicasset vterū: nisi magne sanctitatis inuenisset meritum. Dicit namq3 scriptura. Spiritussanct⁹ discipiline effugiet fictum: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Nihil in beatissima matre anna fictu3 extitit: nihil quod deū potuisset offēdere fuit: sed erant oīa recta. munda et sancta: et habitationi spiritussancti condigna. Merito igitur post filiam proxima deo creditur in gloria: que tantu3 placere potuit in hac vita. Non mihi stolidus disputator obijciat veteris testamenti sanctos minoris extitisse meriti q̄ noui: cum tempus sanctitatem non tribuat. sed fidei gracia. Annā excipio: quā non tā veteris q̄ noui testamenti amatricē agnosco. Ipsa eñ archam noui testamenti condidit: qua3 nouē mensibus in suo vtero portauit. Neq3 eñ sanctitate3 tempus minuit: qua3 dei specialis gratia concedit. Tāta vero gracia beatissimā annā preuenerat: vt similē virtute et sanctitate in israel suo tpe nō haberet. Congruu3 itaq3 esse videt̄ vt apud deum pre ceteris valeat in gloria: que ante alios claruit in vita. Enimuero sicut dei filius matrem suam pre oībus honorat et diligit: ita quoq3 dilecta3 auiam sua3 post illam singulari gloria donauit. Sed forsitan dictur⁹ est aliquis. Cessat affectio carnalis: vbi non est generatio carnis: Esto. S3 nū cessat amor vbi exuberat virtus: non desinit affectus vbi cōtinuatur dilectio: nō perit cognationis amor vbi meritis gloria debetur Cessat fateor in beatis affectio carnalis: cessat etiā generatio carnis: sed nō cessat amor cognationis: cum inter illos sit oībus communis. Nemo eñ vnq̄ carnem suā odio habuit: Neq3 eñ ta3 immitis est dei filius. vt non diligat sanctos parentes suos: carnem suā: viscera sua. Aut quomodo suos parentes non diligeret: qui omnes sanctos et famulos suos amat. Dicit eñ. Ego diligentes me diligo Quis deū supra parentes eius scd̄m carnē vnq̄ diligere potuit? De sanguine eoꝝ sine macula incarnatus est: lacte pastus: cura nutritus. Absit ergo vt putemus annam beatissimam dei

filiꝫ auiam sine maximo honore esse in patria: que deo tam ꝓxima
extitit in terra Si dn̄s ihūs rex celi diligentes se diligit: parētes
suos merito pre om̄ibus amare credenduꝫ est. Nec possūt in ce-
lestia patria esse sine speciali gloria: quos om̄ipotēs deus in ter-
ra tam insolita repleuerat gratia. Annā igiť dei filio post matreꝫ
virginē credimus esse ꝓximā: et potentē pro miseris aduocatā:
cui nihil rex celi denegat: sed in om̄ibus que pecierit facieꝫ eius
vt dilectissime parentis honorat. Eam quoqꝫ trinitas tota di-
ligit: eaꝫ chorus angelicus colit: eaꝫ oēs celestis patrie ciues vt
regine sue matrem honorabilē maxima reuerentia venerantur.
Nec immerito. Nā si regeꝫ diligūt: auiam eius iure venerātur.
Honor em̄ qui parentibus impenditur: filijs exhibetur. Minꝰ
aūt regem amare cōuinciť: qui patrem et matrē totamqꝫ ꝓgeniē
illius nō veneratur. Plus etiam dolere solemꝰ de iniurijs parētū
nostroꝝ q̄ de proprijs. Quare hoc. nisi ꝙ ꝯtumelia illis irrogata
in nobis geminať: Non em̄ solos parentes sed et nos graui cre-
dimus iniuria notatos. Pari modo sicut cōtumeliā parentū no-
stram credimus: sic honorē illis exhibituꝫ reputamꝰ. Quicquid
ergo honoris diue matri anne impendimus absqꝫ dubio deo ex-
hibitum credamus. Dicit em̄ nobis in euangelio dn̄s Quicquid
vni ex minimis meis feceritis: mihi fecistis: Si omne qđ mini-
mis in christum credentibꝰ impēd.ť sibi factū asserit: quātoma-
gis in illis id fieri credendū est. qui non mō minimi apud eum.
sed maximi et potentissimi sunt. Non sunt vltimi apud dei filiuꝫ
parētes eiꝰ. nō minimi sed maximi: nō parui sꝫ potētissimi Quic-
quid ergo venerationis illis impendimus: duplicatū apud deuꝫ
minime dubitemꝰ Etem̄ si reuelatiōibus credendū ē: beatissima
virgo cuidam deuoto apparuit: sibiqꝫ inter certera dixit. Si di-
ligis me: honora matrem meā: et quicquid illi reuētie impende-
ris: mihi dupliciter gratū erit Nunc ergo fratres si dei genitricē
diligimus: si complacere regine celi desideramꝰ: matrē eiꝰ vene-
rabileꝫ sedula deuotione honoremus: et pias in om̄i tribulatione
adiutrices ambas inueniemꝰ. Ecce angeli dei et oēs sancti annā
veneranť et diligūt: et nos ab honore eiꝰ muti silemus: Nobis
non illis qui iā exultāt in patria. sanctoꝝ intercessiones necessa-
rie sunt: et ideo decet nos in eoruꝫ veneratione semꝑ esse deuotos
Nos inquā qui adhuc viuimꝰ in carne et peregrinamur a dn̄o:
nos oportet illos superne patrie ciues p̄cipua deuotiōe colere:
vt eorum suffragijs adiuti. ad gaudia que inhabitant possimus
peruenire. Inter oēs aūt sanctos dei genitricē preeminere credi
mus et annā venerabilem eius parentem: quarum si deuoti cul
tores fuerimus: nulla aduersa nobis nocebunt.

# Quod beata mater anna potens sit apud deū deuote se inuocātib⁹ subuenire. ❡Capi. x

Ancta et beatissima dei parentis mater anna cum sit in regno celoꝝ dei filio ac genitrici ei⁹ meritis ꝛ charitate ꝙ͂ proxima: nō est dubitandū quin potēs sit nostris miserijs impetrare auxilium: si tamē deuotio mentis nostre in eam sedulo feratur. Non potest non esse pijssima: que matrē misericordie in suo vtero portauit. Quā pia ꝙ͂ potens. ꝙ͂ prōpta sit ad hūanas miserias repelendas: tot pene sunt testes: quot eius deuoti reperiunt cultores. Potens em̄ ē in palacio summi imperatoris: quā deus supplicantem exaudit pro sua reuerentia: et quicquid postulauerit concedit sine mora. Ille de auctoritate et potentia eius dubitet: qui nescit eā genuisse reginā angeloꝝ. Ille de pietate beatissime matris hesitet: q̄ saluatorem mundi de sanguine eius nobilissimo processisse ignorat. Potens est et deo ꝙ͂ proxima: pia est nostrisq̄ necessitatib⁹ inclinata. Credite mihi fratres quia certus suȝ. ꝙ deus per ei⁹ merita multa hominibus bn̄ficia solet concedere: vt memoria ei⁹ in honore discant iugiter habere. Confidenter itaq̄ ad piaȝ patronaȝ accedite: sedulis eā precibus pulsate: quia potens est vobis impetrare veniam: potens est vos perducere ad eternā vitaȝ. Nihil deest ei quod necessitatib⁹ nostris potest ꝓficere: nihil non hȝ quod nos potest iuuare: cui semꝑ adest facultas vt possit: pietas vt velit. Nihil ergo dubitem⁹ fratres: nihil hesitemus: quoniā nob aderūt certa suffragia: si nō desit fides firma. De quacūq̄ tribulatione ad eam clamauerimus promptū inueniem⁹ auxilium: si nomini eius deuotū ꝫ inpendamus officium. Cupitis scire fratres quid vobis prestare valeat hec sanctissima mulier? Audite Anna tristiciā fugat: carnis libidinē exterminat: paupͣtatē sublenat: infirmitates curat: aduersa mitigat: contraria sedat: vicia eliminat: virtutes plantat: ingeniū illuminat: affectum purgat: crimina relaxat Quisquis igitur in bonis studijs fortunā habes contrariam: quisquis tēpestatē hui⁹ peregrinationis sentis aduersam: sanctaȝ annam deuotis precibus inuoca: sedulis matreȝ orationibus pulsa: et inuenies consolationis inopinate remedia Ipsa em̄ est miseris tutum refugium: egris certum remedium: desolatis indeficiens solacium. Quid dubitas eam accedere: que et potens et volūtaria est te iuuare? Nihil a te terrenū requirit: non aurum: non argentum: sed cor tantum in deum et sanctā annam deuotione porrectuȝ. Quid ergo formidas? Quid fluctuas?

Quo prestare valeat

Crede mihi non est tribulatio: non angustia: nō necessitas ꝙ ante p̄ces anne possit subsistere Quicquid te grauat. quicq̄d molestat. quicquid bone voluntati aduersatur. refer ad annam: et pro glīa dei liberabit te. Impossibile est eam non obtinere om̄e qd̄ voluerit. Rex celi nepos eius est: non poterit quicq̄ꝫ dulcissime auie sue denegare. Mater dei filia eius est: non frustra p̄ces ad deum fundere potest. Tota celestis patrie curia annaꝫ diligit vt matrem veneratur vt dominaꝫ: si quid a deo postulauerit: omnium sanctorum preces votiue concurrent. Beatus homo qui annaꝫ continua deuotione ac sedulis p̄cibus habueris aduocatam.

# Quod sancta mater anna vt piissima aduocata in mario a nobis honore sit habenda ¶ Ca. xi.

Quanto honore quātaq̄ꝫ reuerētia beatissima anna sit a nobis honoranda ex iā dictis sufficienter perpendimus. quādo in celesti patria ab ipso summo deo et oībꝰ sanctis. tantis et quidē ineffabilibꝰ p̄conijs laudibuꝫ honorat̄. Nā si illi sup̄ne patrie ciues in sūma iaꝫ tranquillitate ꝯstituti eā vt dn̄aꝫ potentissimā venerant̄ et diligūt: quātomagis nos miseri in multis adhuc tribulatiōibus positi: eam vt piā patronā inuocare et honorare oportet. Enimuero cū maria reuerētia a nobis colēda est: ꝑ cuiꝰ patrocinīū oīa mūdi labentis mala securi possumꝰ euadere. Et vere dignis sꝑ venerāda laudibus mater: ꝙ redēptionis nr̄e ortū: suo clausū sub pectore portauit. Merito inquā honorāda est: ꝙ nobis dei genitricē sine macula peperit: ꝑ quā dei filꝰ mōo saluator aduenit Sicut ergo beatissimā dei parentē veneramur ⁊ colimꝰ ꝗ nobis redēptorē v̄go immaculata peperit: ita et annā honorare nos decet ꝗ matrē nobis saluatoris sine culpa effudit. Nisi matrē haberemꝰ: vnde filia prouenisset? Nemo dubitet: nemo fluctuet: nemo cogitatiōibus iniquis estuet: qꝛ nisi anna fuisset sanctissima: in matrē genitricis dei non fuisset electa. Decebat aūt eā ꝙ dei matrē erat paritura om̄i sanctitate fulgure decoratā: qꝛ genitrix nō cuiuslibet v̄ginis erat futura: sed illiꝰ qua inter creaturas dei puras hūanas purior sanctior ve nulla potuisset inueniri. Erat ergo beatissima anna ad hoc officiū digna ex dei dono: erat digna ex vite merito: erat etiā digna ex legis testimonio. Digna inquā fuit dei genitriceꝫ parere: ꝙ deū sup̄ oīa nouerat amare: que legē eiꝰ sine offēsione didicerat custodire. Non fuit sanctior illa in israel: que tantis a deo credatur honorata mūeribus. Cōcepit sterilis de semine: sed absq̄ꝫ macula seminis. Cōcepit inquā sine macula culpe et peperit: anna mariā: deuota sāctissimā: beata dei genitricē: Quis dili-

git regem: et nō honorat eius parentē? Quis diligit mariā: et nō
venerat annā? Cessent argumēta vanitatis: ꝓcul abscedāt vba
excusationis: dei filium minus amare cōuincitur: q̄ sanctā annaꝫ
non venerat. Erubescat hō corde indurat⁹. et reprob⁹ circa pie-
tatē: q̄ se dicit matrē dei diligere: et ei⁹ genitricē annā cōuincitur
non amare. Stulta et perdita p̄sumptio: vt de filie patrocinio su-
mat fiduciā: qui honorare cōtemnit eius venerabilē genitricem.
Qui eñ matrē habet infensaꝫ: neqꝫ filiā poterit inuenire placatā
Filia eñ diligit matrē: annāqꝫ tot⁹ celestꝭ curie exercit⁹ venerat.
Si annā aduocatā quis habuerit: oēs in celo sāctos patronos
habebit. Diligam⁹ ergo matrem fratres charissimi: q̄ nos potest
introducere ad conspectū dei. Deo eñ et grata et ꝓxima est.

## De festo et cōmemoratione san-ctissime matris anne a nobis sp̄ in honore habendis. ¶ Ca. xij.

Eniqꝫ si annā felicissimā dei genitricis parentē dili-
gimus: si eam honore condigno prosequi volumus:
oportet vt festum eius honorabile quod est septimo
kalendas augusti annua deuotione celebrem⁹. Neqꝫ
hoc nobis pro deuotiōe nostra credam⁹ sufficere: nisi cōmemora-
tionē ei⁹ tanq̄ patrone singularissime. sepius curremus frequē-
tare. Qꝫ si aduersari⁹ nob nouitatē hui⁹ festi falso voluerit obij-
cere: respōdeam⁹. Festa noua nequaq̄ introducim⁹: sed antiqua
renouam⁹. Et de hoc satis me in superioribus credo disputasse:
quibus satisfactū deuotis anne cultorib⁹ nō dubito Porro curio-
sis et elatis velle satisfacere supfluū est: quippe quos pietas non
mouet: deuotio nō excitat: charitas non inflāmat Credant itaqꝫ
beate anne deuoti cultores et absqꝫ vlla hesitatione teneant: festū
eius antiquū esse. et a veterib⁹ cum maxima reuerentia celebrari
consuetū: sicut decuit sanctissimā dei parentis genitricem. Nam
in iudea et regionibus transmarinis a fidelibus christianis cō-
memoratio ei⁹ erat celeberrima: quousqꝫ tandem p̄occupata ab
infidelibus terra longo tp̄e fuit mihi neglecta. In europe auteꝫ
regionibus festū eius nō erat ita celebre: ꝓpterea q̄ multi ex his
ad fidem tardius peruenerūt. Certis tamen in locis europe so-
lennis anne semꝑ fuit memoria: que per fideles de palestina ve-
nientes fuerat instituta Probāt hoc in diuersis ecclesijs in hono-
rem eius antiquitus erecta altaria: probāt etiā hoc vetustissima
oratoria: et diuersa patrū de laudib⁹ anne sintagmata. Sed quid
antiquitatē hui⁹ festi conamur defendere: quā nemo bon⁹ et deuo-
tus volet impugnare? Contra rabulos nō est nobis in p̄ntiarum
disputare: quos ad cultū sanctissime anne nunq̄ poterim⁹ vbis
p̄suadere. Siue ergo noua ab his cōmemoratio tanta estimet' siue

antiqua pax refert: illud tm̄ nob elaborandū est vt a fidelibus et deuotis cristianis cū oī reuerentia celebret. Nā si festa aliorum sctōꝝ christi annua deuotione ꝑcolim⁹: quare festū anne deo dilectissime nō celebrem⁹? Neqꝫ eñ ceteris sanctis meritis et glīa inferior est: q̄ tāte dignitatꝭ adhuc mortalis extitit: vt matrē ei⁹ pareret. q̄ immortalis sp̄ in celo viuit. Et sicut specialissimis patrōis nostris quottidie ꝯmemorationē aliquā facim⁹: ita quoqꝫ de sancta anna quēadmodū deuotio recta suggesserit oīni die laudis aliq̄d deo offeram⁹ Etsi deuoti cultores ad honorē ei⁹ sp̄ debeāt esse parati. tm̄ in natali ei⁹ ꝑcipue debēt esse soliciti: qñ ꝯmemoratio eius nō solū in terris agit̄: sed etiā in celis votiuis laudibus sanctoꝝ honorat̄ Deuotiōi etiā ꝯgruit et decet pietatem: vt sicut dies sabbati ad honorē sanctissime dei genitricis a clero et populo missis et oꝛonib⁹ colit̄: ita cōmemoratio matris ei⁹ ad minus in hebdomada semel celebret̄. Rei siquidē familiaris sollicitudine a deuotiōe cito distrahimur: ad quam necesse ē vt vel semel in hebdomada reparemur: ne si honorē venerabilis anne diuci⁹ differimus: ei⁹ patrociniū tepidi amittam⁹. Ad hāc memoriam hebdomatī celebrādā tercia feria satis videtur cōgrua: in qua et nata fuisse legit̄ et mortua. Deniqꝫ in multis locꝭ ꝯsuetudo laudabilis obtinuit: vt nō minori reuerētia in ꝯmemoratiōꝫ sctē āne tercia feria celebret̄: q̄ꝫ sabbati dies in memoria dei genitricis in eccl'ia fideliū agitur. Vidim⁹ eñ apud sicābros et grunes tercia feria semp̄ in honorem beate anne missas decantari: lūinaria incendi: oblatiōes fieri: paupes vberi⁹ recreari. Nouim⁹ etiam apud illos quosdam beate anne deuotos cultores q̄ ob honorem hiesu. marie. et anne oī feria tercia tres in ei⁹ altari incendebant candelas: tres spēales faciebāt elemosynas: totidēqꝫ venias accipiebāt siue disciplinas. Originē aūt duxit ista ꝯsuetudo ex miraculo sancte anne qđ ꝯtigit in pannonia: vbi iuuenē desolatū atqꝫ pauperrimū ad magnos honores diuiciasqꝫ promouit. Si quis hui⁹ rei noticiā habere desiderat: dictū miraculum legat: qđ inter cultores beate anne adeo nūc vulgatū est vt neminē latere possit Neqꝫ solū in tercia feria. sed oī die quantū vniuscuiusqꝫ reqrit deuotio hec ita fieri a multis agnouim⁹. Sacerdotes ḡ dñi qui cupiūt sctīssime matris anne deuoti cultores existē: ꝓ ei⁹ ꝯmemoratiōe ad mi⁹ semel studeāt i hebdomada deuote celebrare. Quicūqꝫ eā sibi deuotionē in consuetudinē assumserit: credim⁹ ꝙ piā aduocatā in oī neccītate annā habebit. Null⁹ itaqꝫ a laude tāte patrōe sileat: nll'⁹ a deuotiōe i eā torpeat: nll'⁹ ꝯmemorationē ei⁹ intermittat Anna eteñ grā: siue donatio intꝑtat̄ Nomē tāte parētis cōueniēs: qđ nō casu nascēti credi⁹ impositū: sꝫ a deo ꝑordinatū.

Recte nanqȝ interp̄taẜ gracia: q̄ matrē grē fuit paritura. Recte gratia: p̄ cui⁹ intercessionē gratia dei fidelib⁹ impetratur. Interpretaẜ etiā donās siue donatio: qꝛ eos quos ĩ suo honoꝛe deuotos reperit: multis gratie donis locupletes facit. Recte donatio per quā peccatoꝝ donaẜ remissio. Quicūqȝ ergo pondere peccatoꝝ premitur: quicunqȝ tentationū iaculis pulsatur: ad sinuȝ matris anne fidenter ꝯfugiat: p̄ces et mūera deuotiōis offerat: et nil erit quod contra eū in malū p̄ualeat. Anna enī gratia dicitur: secūdū nomen suū postulanti gratiā impetrare non desinit: si deuotā fidē inuenerit. Omēs itaqȝ fideles festa sanctissime matris colite: in eius cōmemoratione exultate: sedulas quoqȝ p̄ces ad eā fūdite: quia potens est vos ab oī tribulatiōe liberare. Jubilate dn̄o deo nostro oēs qui sanctā annā diligitis: laudate nomē dn̄i omēs fideles populi: qui matrem dei genitricis et v̄ginis amatis. Annā vobis in patronā assumite: eamqȝ deuotis oꝛonibus honoꝛate: ⁊ fidelem semper aduocatam inuenietis.

## Quibus exerciciis et deuotiōibus beatissimā matrē annā debeam⁹ honoꝛare. ¶ Capi. xiij.

Quantum beatissima mater anna suis meritis apud oīpotentē deū valeat audiuim⁹: quāto honoꝛe digna sit scimus: restat nūc vt queādmodū a nobis honoranda sit breuiter dicam⁹. Et quāuis ꝓpter varietatem deuotionis de mō venerationis nō possit a nobis poni regula generalis: conabimur tamen quātū possum⁹ ꝑsuadere oīb⁹: vt nullus a tante matris laude per ignoꝛantiā se possit excusare Et quidē in pꝛimis vnicuiqȝ modū laudandi deuotio cōstituet: que quāto maioꝛ fuerit: tāto modus vtilioꝛ erit. Quemadmodū ceteros solem⁹ venerari sanctos diuersis cerimoniis: istā quoqȝ sed copiosius honoꝛem⁹. Habes modū: applica desiderium. Si forte breuis nimium tibi videoꝛ: latioꝛē accipe modū. Reges pꝛincipes. et ecclesiarū pōtifices. si beatā annā honoꝛare cupiūt: in ei⁹ memoꝛiam capellas et oꝛatoꝛia erigāt: p̄bendas instituant: cenobia fundant. Oꝛones quoqȝ ad eam sedulas faciant: memoriam celebꝛent: pauperes et egenos ob eius reuerentiā pascant. Quo studio sanctos venerantur ceteros sibi speciales: nō inferioꝛi diuam matrē annā sed obundantioꝛi nouerint honoꝛandam Ipsi quoqȝ fidelium pꝛesules eundeȝ veneratiōis modū habeāt atqȝ festum sanctissime matris anne in suis dioecesibus celebꝛari ab oībus instituant. Indulgentias ad anne cultū fidelibus conferant: fraternitates ad eius honoꝛē ꝯfirment: oꝛonum libamina ei⁹ noī impendāt. Abbates quoqȝ et ceteri monachoꝝ rectoꝛes

in suis cenobijs memoriā anne deuote celebrent: capellas ⁊ alta-
ria cōstruāt: ꝯtinuas ad eā orōnes fūdant. Ceterarū itē religio-
nuz duces. et frēs idē ꝓposse faciāt: et a cultu tante matris nullo
vnq̄ tp̄e tepescāt. Vos aūt o carmelitici ordinis ꝓfessores. qui
titulo beatissime dei genitricis ⁊ v̄ginis marie antiquissimo pri-
legio specialiter estis insigniti: vos oportet annā sanctissimā sin-
gulari deuotiōe venerari ⁊ amplecti: de cui⁹ filia venerabiles estꝫ
nūcupati. Cauete ergo ne in cultu matris vnq̄ sitis tepidi: qui
ab eius filia tanti honoris nomē estis ꝯsequuti. Ceteri quoqꝫ oēs
in sortē dn̄i electi. ad honorē sanctissime matris genitricꝭ dei aīos
v̄ros extēdite: quicq̄d ei poteritis laudis impēdite: ⁊ vobis su-
iectos vt idē faciāt pro posse instruite. Vos etiam o viri lr̄arum
eruditiōe insignes: quibus abundat vena lucubrandi. diue matri
anne v̄ra dicate ingenia: ad honorē eius versu ludite et quantum
valetis etiā prosa collaudate. Simpliciores vero quibus tardi-
ora sunt ingenia neqꝫ ad lucubranduz satis apta: rescribant cum
deuotione q̄ ab alijs sūt edita: legāt crebrius et ꝓ aliorum quoqꝫ
edificatiōe sctē matris affigāt altarib⁹. Legāt orōnes ei⁹ honori
ꝯgruas: legāt debitas laudes: legāt hymnos carmīa ⁊ ꝓsas. Nul-
l⁹ a laudib⁹ anne vacet: nullus sileat: null⁹ tepescat. Oēs gentes
cristi sanguine redēpte memoriā anne celebrēt: de cui⁹ meritꝭ spes
nob̄ magna salutis ꝓmittit. Sꝫ ne deuotis anne cultoribus desit
orādi materia: breuē sub eius honore orationē instar angelice sa-
lutatiōis ante annos tres fecimus: q̄ a multꝭ nūc et habet et le-
gitur. Satis aūt nobis videt cōueniēs vt sicut in rosario dei ge-
nitricis quinqꝫ orōnes dn̄icas et quīquaginta salutatiōes ange-
licas ꝑsoluimus: ita quoqꝫ ad honorē sancte anne faciam⁹: sic ta-
men vt loco aue maria dicatur oratio nostra que sequitur.

¶ Oratio.

Ve dei genitricis mater venerabilis anna: sctē trinitati
gratissima: pre cunctis mulieribus honorata: bn̄dicta tu
a dn̄o: et bn̄dicta proles vteri tui: prolisqꝫ virgineus natus. hie-
sus christus. Amen.

¶ Hanc orōnē multi ad honorē sctē anne loco salutatiōis ange-
lice in rosario cōstituūt: eo q̄ et breuis sit et nequaq̄ inutilis. Si
cui vero ad rosariū sancte anne nr̄a oratio nō placuerit: legat sa-
lutationē vt ē moris angelicā: et in fine postq̄ꝫ dixerit hiesus cri-
stus sꝑ addat hanc clausulaz. Et bn̄dicta sit honestissima mater
tua sancta āna: ex qua sine macula caro tua ꝓcessit v̄ginea Amē.
¶ Hanc v̄o clausulā sancta dei genitrix cuidā sibi deuoto incluso
dr̄ reuelasse. Si cui nec ista placet: faciat ꝓ sua deuotiōe orōnem
aliā beatissime matris anne honoribus ꝯgruā. ꝓut melius potu-

erit Sūt ⁊ alia sācte exercitatiōis plura studia q̄ in vniuscuiusq̄
arbitrio et deuotiōe sūt posita. Semp̄ mens deuota inueniet: quo
sanctissimā annā debitis laudibus honoret. In ieiunijs et lacbri-
mis: in elemosinis et orōnibus: in venijs ⁊ disciplinis: in carmīe
et lectionibus: a nobis est honorāda felicissima mater. Sȝ offen-
dit nō mediocriter q̄ nullā de sancta matre anna cōgruentē inue-
nimus historiā: que honori et festo ei⁹ p̄ oīa cōueniat. Varia em̄
est et nō satis (vt multis videt̄) elegās historia q̄ a mult̄ diuersi-
mode iam in vsu habetur: trāseo q̄ tantis meritis minus digna:
et in plerisq̄ȝ locis videat̄ apocripha. Neqȝ vna tantū sed plu-
res inueniūtur: ꝓut vnicuiqȝ visū est addētib⁹ q̄ minus sūt ap-
probata. Quid dicā de misse officio qd̄ simili varietate in multis
ꝯfusūȝ cernimus. Cantat̄ a plerisqȝ officiū qd̄ quidā deuotarius
mutatis sensibus v̄boꝝ sed manēte melodia de officio btē marie
sabbatino elicuit: qd̄ deuotiōi minus videt̄ cōducere: dū audito-
res melodie sil'itudine decepti nō de sācta anna sed de dei genitrice
putant celebrari. Si placet materia: mutet̄ saltē melodia: Possēt
tn̄ hec oīa facile emēdari: si alicuius pōtificis auctoritas inter-
ueniret: qua freti eruditi in his viri historiā et officiū sēsu et me-
lodia regulatum et scripturis approbatū componerent.

## Quod beatissima mater āna suos cultores multipliciter in hac vita pariter et in futura remunerat. Capi. xiiij

I crebra miraculoꝝ exhibitio reuerentiā sanctorum
meretur: beata anna maximo honore dignissima est:
que deuotis suis cultoribus tot ac tanta bn̄ficia quo-
tidie impendit: vt nemo sit qui om̄ia possit enarare.
Scimus equidē multa et noua et antiqua sancte anne miracula:
sed nō est nostri ꝓpositi his iā animū intēdere: q̄ in dubiū a mult̄
agnouimus vocari: nō quod falsitatis aliquid in se contineant sȝ
qd̄ moderni hoīes qui sibi docti videntur pleriqȝ miraculis non
credant sed detrahant Nolumus ergo dare occasionē detrahēdi:
neqȝ in suspitionē p̄ntem exponere tractatū: ne dicerēt non recta
nos scribere sed apocripha. Nemo em̄ intelligit. nemo credit.
nemo capit quāta deus amatoribus sācte anne quottidie bn̄ficia
ꝯferat nisi quē deuota experiētia informat. Scimus aūt per inuo-
cationē sctē anne multos viros potētes eruditos nobiles et ig-
nobiles. v̄gines et mulieres, iuuenes et senes. a maxis tribulati-
onibus sepe liberatos: a periculis ereptos: in necessitatibus mi-
rabiliter adiutos. Multos etiā vtriusqȝ sexus hoīes religiosos

et seculares a grauissimis tentationibus carnis et spūs meritis
anne multociēs ꝯperimus liberatos: alios in egestate et paup-
tate cōstitutos: ꝑ anne suffragia inopinata abūde prouisos: alios
de graui calamitate esse curatos. Quis enūeret quanti a ꝑnitiosa
mētis tristicia et melancholia pijssime matris anne adiutorio sa-
nati sint? Quāti quoqꝫ inter aduersa securi: inter hostes ⁊ latro-
nes impauidi: inter maris pericula tuti euaserunt. Anna mater
sanctissima multos sibi deuotos a diuersis tentatiōibus cōsueuit
eripere: a pestilentie cōtagione liberare: a varijs quoqꝫ infirmi-
tatibus curare: Quis enarret quantos a pessima desperatiōe ad
spem misericordie reduxerit: quantos a durissima peccati cōsue-
tudine ad penitētie semitas reuocauit: quātos in religione et ex-
tra tepide cōuersantes igne diuini amoris inflāmauit. Eius me-
ritis et suffragijs in partu mulieres a periculis alioquin vicine
mortis liberate sunt: multi etiam a sententia ꝑpetue dānationis
sicut legimꝰ erepti. Deniqꝫ nōnullos cultores suos ab infamie
opprobrio custodiuisse dicit̄: alios a desperata egritudine: nōnul-
los a vinculis ⁊ carceribus: quosdā etiā a mortis imminētis pe-
riculis liberasse memorat̄. Legimus etiā meritis eius ad vitam
nōnullos de morte reuocatos: alios in mortis articulo per eam
clementissime visitatos: et anteq̄ relinquerent mūdū factos iam
de celo securos. Sepe etiā obtusa quorūdaꝫ ingenia illūinasse dr̄:
vt qui sine eruditione prius despecti fuerāt: multis postea fierēt
in admiratione. Oratores quoqꝫ in dicendo sepe lapsos intātuꝫ
inuocata roborasse dicit̄: vt nō soluꝫ ꝯstantes: sed etiā inuenirēt
se factos in perorando promptiores. Amissa deniqꝫ ꝑ anne inuo-
catione legimus mirabiliter esse inuēta. Sꝫ quid nitor in immē-
sum? Nā si mihi ferrea vox esset lingueqꝫ centū: nō oīa anne bn̄-
ficia ꝑ currere possem: quibꝰ suis ꝯsueuit subuenire cultoribus.
Tot vō eiꝰ inueniūtur bn̄ficia: quot hūane vite extāt incōmoda
De quacūqꝫ tribulatiōe cū deuotiōe ad eā q̄s clamauerit: potēs
est impetrare auxiliū. Flāmas carnalis ꝯcupiscentie extinguit:
ꝑniciosaꝫ mētis tristiciā in gaudiū salutare cōuertit: vite neces-
saria tribuit: bonā et pulchrā famā custodit Mulieres periclitā-
tes in partu liberat: dolores mitigat: demones fugat. In tribula-
tione laborātibꝰ inuocata subuenit: peregrinātes ad patriaꝫ re-
ducit: clamātes ad se miseros exaudit. Oīa dare nouit. q̄ christi-
anuꝫ hominē petere licet. Tantū si deuota fides cōmendet orātē
De oībꝰ vero que in genere cōmemorādo dūtaxat ꝑstrinximꝰ:
exempla specialiter facta in promptu habemꝰ: quibꝰ non incerta
scribere: sed facta in veritate possemꝰ enarrare. Verū non est nr̄i
ꝓpositi historiam texere: sed laudes diue matris anne quāta pos

certius simplicitate declarare. Neq3 eam ꝓpter miracula colendā dixerim: sed in deum pietatez. Tot ac tanta de beata matre anna mihi innotuere miracula: vt si oīa vellem scribere: cogerer hunc tractatū nimiū ampliare. Oīm miraculoꝝ maximū est: si meritis eius cōpunctionez veniāq3 peccatoꝝ nostrorū mereamur accipere: si malam consuetudinem vincere: si ad eternā vitā ꝑuenire In hunc finem nobis et non aliū colenda est.

## De fraternitate beatissime matris anne q̄ vtilis et necc̄aria sit marie nr̄is temporib9. ¶ Capi. xv.

Qvia nouissimis his diebus refrigescente charitate multoꝝ abundat iniquitas: necessariū nobis valde ē fratres mei: vt sicut pene quottidie peccando labimur: sic quoq3 per crebra sancte exercitatiōis studia in bona voluntate omi die renouemur. Nulla enī tā sancta vnq̄ fuit institutio morib9 humanis: que cū tpe a ꝑmitiuo feruore nō tepuerit. Sic oēs religionū ordines successu tpis deficiētes a ꝑmasui institutione recesserūt: qui nisi maioꝝ industria. ad semitas vite regularis sepius fuerint reformati: ſꝑ in deformitate sua permanerēt. In christianis quoq3 sile agit̄: qui hodie a ꝑmitiua fidei institutiōe lōge defecisse inueniunt̄. Ubi est nūc pristin9 nr̄e fidei feruor? Ubi deuotio populi? Ubi sancta conuersatio sacerdotū? Refriguit charitas: et oīa religiōis studia pariter cuz illa ex hoībus vt plurimū perierūt. Quis credat quātā christiane fidei mali mores iacturā intulerit. Ecce deo ꝓpter scelera hominuz ꝑmittēte. infideles sarraceni. tharci. tharteri ceteriq3 catholice fidei hostes: asiam affricā. greciā. bellespontū. magnam europe partē trucidatis christianis in suā potestatē redegerunt. adeo vt vicesima ps orbis q̄ olim fuit hodie non sit christiana. Et reuera nisi oīpotētis dei miseratio reliquias in europa dimissas ꝯseruet: breui de christiano noīe factū erit. Cū ergo nostris peccatis ꝑgrauati nō simus dei misericordiā impetrare sufficientes: sanctoruz suffragia sedulis orationibus nobis imploranda sunt: vt eorum meritis placatus ineternus arbiter veniaz nobis et pacem concedat quam non meremur Et ne deuotio ex tempore vt moris est deficiat: magna cura elaborandum est: quatenus mutua cohortatione fratrum perseuerantiam consequatur Hinc mos in dei ecclesia laudabilis inoleuit. vt fideles ꝯgregatiōes in honore quorundam sanctorum instituant: quas pro augenda deuotiōe fraternitates vocant. Sic faciunt milites ad honorem sancti georgij. sebastiani martiris sagittarij. iacobi apostoli ex galicia ꝑegrini.

Nunc ergo si istas sileſqȝ sctoꝝ fraternitates ad impetrandā dei misericordiā populo credim⁹ vtiles: que in memoriā beatissime dei genitricis et anne sanctissime matris ei⁹ instituūtur incōpabiliter confidim⁹ meliores. Quāto enī dei mater cuȝ sua venerabili genitrice meritis et sanctitate reliquos in celo sanctos p̄cellit: tanto fraternitas nomī eius dicata locū retinet eminentiorē. Vn̄ pia deuotione moti fideles. vt eam promptā apud deū aduocatā merent̄ habere sub noīe rosarij ad honorē ei⁹ fraternitatē instituerunt: que iam per diuersas mūdi regiones adeo vulgata est: vt nulla pene sit prouincia in qua nō plures habeant̄. Cōsiderantes aūt deuoti beatissime anne cultores q̄ ex his fraternitatib⁹ deuotio fideliū multū possit ꝓficere: exemplo rosarij laudabilem cōgregationē ad honorē sancte matris anne cogitauerunt erigere: quatenus nomē et laudes tante patrone ad multoꝝ noticiā valeant peruenire. Cepit itaqȝ hec sancta fraternitas in Osnaburgensi diocesi: et p Cunraduȝ dicte ecclesie pontificem ante hoc ferme decenniuȝ sub friderico tercio ꝯfirmata. miraculisqȝ vt fertur cōprobata. valde multiplicata est. Deinde Rumuld⁹ de lauspach prior conuētus carmelitarū Franckforden̄. maximus diue matris anne cultor et amator ad instantiā quorūdā notabiliū insiitoꝝ eandem fraternitatē in predicto suo cōuentu instituit: quā Bertoldus de henneberg ecclesie magūtine reuerēdissim⁹ archipresul cōfirmauit: summusqȝ pontifex innocenti⁹ octauus anno pōtificatus sui octauo eandē aplica auctoritate approbauit. Et quidē digna institutio: vt fratres carmelite qui titulo beatissime dei genitric' specialiter sūt insignes: in matris quoqȝ laudib⁹ existant prōptiores. Magnus hodie et copiosus p̄sonaruȝ nūerus vtriusqȝ sex⁹ in hac fraternitate est: qui mira et multa ꝓ honore sancte anne quottidie faciūt et impēdūt. Sed in diuersis locis hec eadem venerāda fratern itas a fidelibus erigit̄: et ꝯgrua deuotione celebrat̄ Inueniūtur tamen hui⁹ honorāde fraternitatis sicut ab inicio oīs boni detractores: qui eam impio dente lacerāt: perdita p̄sumptione impugnāt. Quid vobis in hac fraternitate sanctissima displicet: o ꝓphani detractores? Quid contra eā habetis? Proferte vt audiam⁹. Dicitis. Supsticiose sunt iste fraternitates: quoniā fidē catholicaȝ infirmā reddūt: debitū deo cultum subtrahunt: obedientiā eccl'iarū parrochialiū contemnunt. Insuper (inquiunt) oblationes consuetas ac debitas suis sacerdotibus negāt: monachis et fraternitatibus suis copiosa mūera offerūt: et ecclesias suas matrices vacuas ⁊ ruinosas derelinquūt Hec sūt capita partis aduerse: crimina accusatiōis inique: obiecta detractionis scelerate. His per ordinē nos breuiter rūdem⁹:

Fraternitas ista beatissime matris anne. nō est supstitiosa (sicut vos dicit' o impij calūniatores) sed ē vera. sed recta. sed sancta in qua dei cultus non minuit sed augetur: obedientia nō spernit sed cōmendatur. Fides etiā catholica nō infirmat p sanctā fraternitatem istam sicut vos putatis sed renouatur et defendit: dū p sancte charitatis exercicia vt formata sit illustrat. Quod vero parrochiales ecclesias desertas gemitis: vestris ē nō mediocriter imputandū delictis: qui lac et lanā de ouibus dūi exigitis: ipsas tamen oues non pascitis vt opotuerat in primis. neq3 custoditis Quid vobis oblatiōes negari fingitis: qui multis diuicijs abundatis? Omniu3 pastor pastor vicarius christ' est: si fideles voluerit esse in audiendis missis liberos: non est qui valeat eum phibere. Vos monachor puilegia nō oia vidistis: neq3 videbibitis. Quis nesciat q pro marsupijs vestris bellū cōtra sanctas fraternitates geritis: et monachos non amore dei. sed auri laceratis. Ecce sūmus pontifex fraternitatē istam confirmauit. ecce magūtinus archiepūs berthold' quo nō est pstātior alter eā auctoritate ordinaria approbauit: et vos insipiētes adhuc murmuratis? Cessate obsecro cessate ab hac stulticia: ꝛ nolite rephēdē: qd tātos pōtifices cognoscit' approbasse Credite mihi nō est bonu3 ꝯtra sanctos dei linguā extēdere: nō est bonum tantor hoim deuotionē erga sanctā annā velle phibere. Cōfusioni maxie appropiat: q os suū cōtra sctā3 annā laxat. Si vbis meis non credítis: obseruate eos qui tales sunt et vera me dixisse experientia cognoscetis. Temerariū est reprehēdere bonū: qd ad salutē multis cernitur ꝑuenire. Multa ex huius felicissime fraternitat' celebratiōe bōa deuot' hoib' ꝑueniunt: qbus ab ea extranei vt plurimū vacui existūt Ad charitatē quoq3 dei et ꝑximi cultores suos allicit: fraterne dilectiōis ꝯcordiā facit: a vicijs ꝛ pctis reuocat: ad supne felicitatis amorē desideriū inflāmat. Trāseo quot misse quot orōnes qt elemosine. qt sancta opa in hac fraternitate qttidie fiūt: q alioqui penit' intermitterētur. Dn̄us oīpotēs omniū cristianor corda ad similia deuotiōis exercicia illuminet: vtina3 ad hāc fraternitatē rite colendā omniū mētes inflāmet: quanta deuotio. quāta pax. quātaq3 in ecclesia catholica concordia redundare posset Enūuero si oēs in hanc fraternitatē cōcurrerent: fieri posset vt amore sancte matris āne a mutuis iniurijs desisterent: et in obseruantia mādator dei alacriores redderent. Vera eteīn fraternitas: fraternū colit: et nutrit amorē: nec deuotio patitur esse dissimiles: qs obseruātia tante cōgregationis in amore sanctissime anne fecerit concordes. O quis det vt hec sancta fraternitas p totū christianū orbē diffusa celebret: vt oēs fideles in

amorē diue āne rapiātur: et dū se in vnitatē sancta ꝯueniūt: a bel-
lis et cōtumelijs mutuis ob tante patrone reuerētiaȝ quiescant.
Vtilis plane ac semꝑ honorāda fraternitas: que fidem operibus
format: spem erigit: charitatē excitat: deuotionem inflāmat. Per
eam namqȝ torpor a mentibus fideliū excutitur: et feruor sancte
nouitatis inspiratur. Qui hanc oppugnat insanit: qui cōtra eam
loquitur. dementi dementior est: qui illam destruere nititur. saluti
inuidet christiane. Multa quidē pro laude huius sanctissime fra
ternitatis adhuc dicenda fuerant: nisi me rei familiaris occupa-
tio sibi vendicasset. Que aūt in aduersarios eius a me dicta sūt
non inuehendi animo sed corrigendi emendandi intentione sunt
prolata. Confido tamen paucos esse. qui se contra sanctā matreȝ
et eius fraternitatem opponant.

## Conclusio huius operis et excusa-tio insufficiētie auctoris cū exhortatiōe fraternitatis

Ca. xvi

Quamuis plura de laudibus sanctissime matris āne proposuerim a principio describere tamē abhinc iaȝ mihi placuit cessare: ne si tractatum in immensum extenderē deuotionē lectoris nimia prolixitate suffocarem. Oportet eīm eos q̄ alijs cupiunt ꝑsuadere breues sermōe inueniri: et sententiarū maiestate copiosos. A primo nequaq̄ me ꝑfido deuiasse: quid vero ī scdo peregerim: iudicabūt hi q̄ nostrā qualēcunqȝ lucubrationē lecturi sūt. Satis feci promissiōi mee: satis quoqȝ feci amicis: sed neqȝ deuotioni mee: neqȝ dignitati materie satisfactū est. Plus volui q̄ potui: et minus feci q̄ vo-lui. Deniqȝ quis annaȝ beatissime dei genitricis parentē: dignis laudibꝰ venerari sufficiat? Fateor itaqȝ de sanctissima matre me loqui indignum: qui sum homo peccator et delictis inuolutus a iuuentute mea. Neqȝ tamen tacere a laude eius potui: quia mihi necessitas incumbebat: et vehementer precibus amicoꝝ vallata vrgebat deuotio. At posteaq̄ huc usqȝ ventū est: excellentia ma-terie impacientem caloris estatis oppressit me vt āmodo silētio honorare debeam quam laudare non sufficio. Quecūqȝ autem in hoc opere a me dicta et scripta sunt. sancte romane ecclesie atqȝ omnibus catholicis eruditis viris subijcio: a quorum diffiniti-ne nunquam dissentire intendo. Quicquid sacrosancta romana ecclesia credendum determinat: mihi fides firmissima erit. Po-stremo sermonem ad vos conuertimus amici. cultores. fratres et sorores sanctissime matris anne rogantes vt ea que ad laudeȝ tante matris a nobis ex magna deuotione scripta sunt. in bo-nam partem accipientes: sanctaȝ patronam deuotis orationibus

pulsetis: quatenus nobis solita pietate subueniat: culpas abluat virtutes impetret: vitam eternã obtineat. Exhortamur etiã vt in amore et fraternitate sanctissime matris perseuerare curetis: continuis eaꝫ laudibus honorantes: quatenus meritis eius culpis absoluti hic tranquillam et post hanc vitã agatis eternam.

Explicit liber dñi Johãnis tritemij abbatis spanhemensis ordinis diui patris benedicti de laudibꝰ sancte Anne.

Sequit Thetrastichon de sctissima matre Anna

# Johannes tritemij abbatis
spanhemensis Tetrastichon de sctissima matre anna.

Virginis almifice mater venerabilis anna
Excellens meritis .et pietate potens
Nemo tristis abit qui te colit et veneratur
Fers cunctis placidam quippe salutis opem

Distichon eiusdem quod posuit ad imaginē sctē anne.

Quisquis in aduersis sanctam pulsauerit annam
Deuotis precibus. is bene tutus erit.

Cunradi celtis protucij. poete laureati
Tetrastichon de sancta anna.

Nullius anna preces vnq̄ dimisit inanes
Sed tulit optatam candida semper opem.
Ergo piam matrem multo cumulemus honore
Nullius vacuas que sinit esse preces.

Theodorici gresemundi iunioris maguntini
Tetrastichon ad sanctam annam.

Virginis anna parens salueto fausta marie
Ordiri nostre digna salutis opus.
Que per te cepta est humana redemptio queso
Continues: precibus crimina nostra tegens.

Rodulphi langij Canonici monasteriensis
Distichon de sancta anna.

Magna parens audi secunde virginis anna
Pregnantes vtero que tibi vota ferunt.
Jodoci badij gandensis Tetrastichon de sctā anna

Anna decus mundi. mater genitricis iesu
Pro nate meritis det tuus astra nepos.
Primicias nostre pariens sancta anna salutis.
Nos cum prole tua cumq; nepote iuua.

Rodulph' agricola in suo de sctā anna carmīe inter alia sic.

Annā parens summe genitrix veneráda parentis
Que pandis populis prima salutis iter
Te cuncti fugiūt morbi palorqꝫ dolorqꝫ
Noxia queqꝫ animo. corpore queqꝫ sedent
Quicquid id est hominum quod curas cordaqꝫ lassat
Te fugit. vt ventos nubila pulsa solent

Rutgerus venrai Canonicus regularis haynensis ad imaginem sancte anne

Hic profunde preces deuote poplice flexo
Anna parens vbi cum prole beata sedet.
Ne dubita capies quicquid rogitaueris ipsam
Namqꝫ potens precibus iugiter anna nitet.

Eiusdem distichon de sancta anna

Anna parens hiesu christi genitricis aueto
A nobis petimus omne repelle nephas.

Jodoci beissellij patricij aquensis rosarium de sancta anna Ad reuerēdū patrē dn̄m Johannē tritemium abbatem spanhemensem ordinis diui patris benedicti.

Quisquis hoc rosariū ad honorē beatissime matris anne ꝓ deuotione legere voluerit: p̄mittat orōnē dn̄icā cū salutatiōe sctē anne quā sꝑ post duos v̉sus repetat q̄ quidē salutatio est vt sequitur.
Ave dei genitricis mater venerabilis anna: sancte trinitati gratissima: p̄ cūctis mulierib⁹ honorata: bn̄dicta tu a dn̄o: et bn̄dicta ꝓles vteri tui: ꝓlisqꝫ v̉gine⁹ nat⁹ ihs xp̄us Amē
Pater noster. Aue dei.
Anna tuas liceat misero mihi promere laudes.
Nam tibi si pateris serta rosasqꝫ feram — Aue.
Anna nites regum iude veneranda propago
Atqꝫ etiam ioachim coniuge clara pio — Aue.
Anna diu steriles fleuisti in coniuge amores
Vnica nuptarum gloria. et vnus honor — Aue.
Anna piam sobolem nec vanos queris in vsus
Sed colat vt sancta posteritate deum — Aue.
Anna tibi etherea celer astans nunccius aula
Gaude ait en sobolem mater habebis ouans — Aue.
Anna feres sobolem tanta virtute beatam
Vt cum virgineo mater honore micet. — Aue:

Anna feres gnatam cuius quem non capit orbis
Ipse libens subeat viscera casta deus — Aue.
Anna tuo tandem surget de sanguine sanguis
Qui fusus miseris spem ferat vsqꝫ reis — Aue.
Anna tuum decuit tanta expectatio partum
Haud facile est matrem matris habere dei — Aue.
Anna tue sobolis laudes super astra volabunt
Te quoqꝫ felicem secula cuncta ferent — Aue.
Pater noster. Aue dei.
Anna mali puram tu concepisse mariam
Crederis. et sanctam mox habuisse deo — Aue.
Anna alno gestas quam signauere figure
Venturam. sancti quam cecinere patres. — Aue.
Anna geris clausam paradisum. arbore vite
Felicem. et cuncto ruris honore sacram. — Aue.
Anna grauis gestas ortum quem flammeus ensis
Custodit cherubin nocte dieqꝫ calens — Aue.
Anna geris florem qui candida lilia vincat.
Et violas humiles coccineamqꝫ rosam. — Aue.
Anna mosayca in te deprehenditur archa
Etherei panis aurea et vrna iacet. — Aue.
Anna geris sponsam veri salomonis. et omni
Gemma exornatam intus et extra domum — Aue.
Anna geris templum cuius penetralia dulces
Impleuere soni. musica et omnis ouans. — Aue.
Anna geris velum pulchra sub imagine. patrum
In se gesta tenens. quod tegat alta dei — Aue.
Anna geris sobolem cuius phebi aurea vestit
Flamma caput. niueos candida luna pedes — Aue.
Pater noster. Aue dei.
Anna exoptate compos iam facta marie.
Pectore vix toto gaudia oborta capis. — Aue.
Anna recens nate plauserunt cuncta marie
Sidera. et insolitam fluxit ab axe iubar. — Aue.
Anna tui fetus natalem credere fas est
Te circum angelicos concelebrasse choros. — Aue.
Anna tuum partum manes sensere profundi.
Lux noua tunc stygios terruit ipsa lacus. — Aue.
Anna parens dubitas manibus contingere gnatam.
Sole magis rutilam luminibusqꝫ poli — Aue.
Anna quid ethereram metuis tractare puellam:
Arridet matri. tristia nulla facit. — Aue

Anna capesse animos en lactea ad vbera tendit
Gnata. manus teneras et tua colla petit. Aue.
Anna moras rumpis. mammas et pectora nudans
Excipis in tenero membra tenella sinu. Aue.
Anna foues gnatam. dulcesqꝫ a pectore succos
Ore trahit roseo murmura grata sonans Aue.
Anna feret quantos si scires gnata dolores
Quotqꝫ ferat mortes. tu modo nulla fores. Aue.
Pater noster. Aue dei.
Anna tibi est cordi gnatam exornare probatis
Moribus, et summo composuisse deo Aue.
Anna paras celso gnatam importare delubro
Sponte sed ad superum pertigit alma gradum Aue.
Anna citam lento sequeris gressu atqꝫ labore.
Solatur fessam promptula virgo matrem. Aue.
Anna quid in tenera miraris virgine robur?
Non humana vides. sed pia signa dei —— Aue.
Anna soles inopi et sacris dare munera templis
Nunc das quo mulier plus nihil vlla dedit: Aue.
Anna vbi sacratam voluisti degere gnatam
Claustra libens subijt virgeneamqꝫ domum Aue.
Anna piam missura: genas et lumina fletu
Conficis. immotam te tenet altus amor. Aue.
Anna domum repetas, gnatam dimitte tonanti
Nil nisi venturum cogitet illa diem. Aue.
Anna per ethereos volitet tua nata recessus
Occupet hanc summo culmine missus amor. Aue.
Anna duas satis est tibi deseruire marias
Me quoqꝫ non modica te pietate colent. Aue.
Pater noster. Aue dei.
Anna tuo fletu docta es succurrere flenti.
Hinc miserum votis tu quoqꝫ prompta faues. Aue.
Anna soles ratas nature vertere leges
Sicqꝫ voles. sterilis sit modo leta parens Aue.
Anna etiam fluxe fortune munera sistis.
Ne fugiant nostros lapsa repente sinus Aue.
Anna fugas dedecus. das pulchre munera fame.
Tu luctus releuas. et tibi cedit amor. Aue.
Anna iuuas seu quem terret vis hostica. seu quem
Carceris obscuri vincula seua tenent. Aue.
Anna leuamen ades fidum mortalibus egris
Te duce languenti perdita vita redit. Aue.

Anna parens timido tē inclamat nauita fluctu
Si iactent laceram flatus et vnda ratem. Aue.
Anna parens nigro es semper metuenda tiranno
Vt glacies ignem te fugit ille nocens Aue.
Anna abs te nequeant mortalia pectora frustra
Poscere. quodqȝ voles gnata deusqȝ volet Aue
Anna igitur meritis et tanta prole beata.
Anna parens nostras respice magna preces Aue.

¶ Oratio post rosarium dicenda.

Omnipotēs ac piissime deus. qui beataȝ annā in genitricis filii tui matrem eligere dignatus es: concede ꝓpicius: vt q̄ memoriā eius fideli deuotiōe percolimus: eius meritis et p̄cib⁹ eterne vite suffragia consequamur. Per e.

¶ Explicit rosariuȝ Jodoci beissellii vtriusqȝ iuris ꝓfessoris patricii aquensis ad reuerēdū patrē dn̄m Johānē tritemiū abbateȝ spanhemensem ordinis sancti bn̄dicti. Ex aquisgrani tercio idus Aprilis Anno M cccc xciiii

Ade wernheri themarensis Carmen de sanctissima Anna Ad r. p. dn̄m Johannē tritemium abbatem.

¶ In laudes auie pangimus inclite.
Cordis plectra hiesu chare nepos moue
Nec tu nata canenti
Desis casta parens choro.
¶ Regum progenies anna viro durat
In fecunda diu se sterilem gemit.
Prolem flendo precatur
Nec frustra lachrime fluunt
¶ Promittunt sobolem nuncia celica
Pregnans iuncta viro. deinde puerpera
Nata prole probatur
Per quam nostra venit salus
¶ Jesse sic viruit stirps venrabilis
Exit virga ferax germine fertili
Cuius flore refecti
Victa morte reuiuimus
¶ Hoc partu ioachim sistere delubris
Fit dignus. remouens pontificis probra
Sic nos anna nepoti
Puros ferre preces para

¶ Commendes pueros quem pia castitas
Nate parturijt. nos prece poscimus
O matrona beata.
Christus nil tibi denegat.
¶ Christo qui socius. cum patre flamini
Regnat gloria sit secula per omnia
Quem dant conciliatum
Nobis o anna tue preces. Amen.

¶ Canitur autem iste hymnus sub nota illius quem in natiuitate sancte marie a multis frequentatur ecclesijs. et incipit. Gaude visceribus mater in intimis rc. Ex castro heydelbergensi. iij. kalendas Februarij. M cccc. xciiij.

Johannes herbst luterburgensis Carmē seu hymnus de sctā anna Ad r. p. dñm iohānē tritemium abbatem.

¶ Gaude que miseris anna refugium.
Oramus. canimus. carmina promimus
In festo pia sis germine cum tuo
Laudes nunc tibi dicimus
¶ Gaude terra nitens gramine fertilis
Et depluta madens rore deifico
Ex qua nata fuit purior ethere
Virgo criminis inscia.
¶ Gaude que fueras semine regio
Jam concepta viro dedita duxeras
Celebs coniugium prole carens diu
Voto facta puerpera.
¶ Gaude que obprobrio pontificis rubith
Es confusa. deum fletibus inuocas
Exaudita virum suscipis obuium
Porta dicta sub aurea
¶ Gaude que ioachim leta tibi obuium
Amplexata virum doctaqz numine
Celesti. genitrix sicqz h iesu tuo
Conceptatur in aluulo
¶ Gau de simplicitas angelico segax
Que laudata choro. et secta trifarie
Templo diuidis et pauperibus bona
Et partem famulis tuis
¶ Gau de plebs celebrat festa fidelium
Vt patrena sibi. et cum patre spiritum

Ergo viri moneo tante seruite patrone
Femineusq; chorus assit amore simul
Constat et exemplis liquido quod scribimus. aures
Concipiant patule quod pia corda iuuat.
Ex spanhem. xvi. kalēdas augusti. M cccc. xciiij.

Carmen saphicū rutgeri sicambri.
pro hymno in laudem sancte anne.

Pangimus laudes veneranda tuas
Anna. laudantum modulis faueto
Impetrans cunctis veniam. salutis
Premia donans.

Tu parens christi genitricis anna
Etheris summa renitens in arce
Obtines quicquid genitum precaris
Cunctipotentis:

Languidos sanas. maculosa tergis
Compotes voti famulos fideles
Efficis. tandem tribuis supernum
Scandere regnum

Moribus summum dominum probatis
Anna flexisti precibusq; multis
Vt daret tante fieri parentem.
Prolis in orbe.

Sit patri summo. genito superno
Pneumati sacro decus et potestas
Claritas virtus pietas vigorq;
Omne per euum

Eiusdem aliud.

Virginis matris genitricis anne
Sedulas laudes resonemus omnes
Viribus totis. animi medullis
Voce sonora.

Illa profudit generi misello
Labe sordenti genitricis eue
Nobilem prolem radians iubar quē
Edidit orbi.

Lumen hoc mundi tenebras nigrantis
Expulit. cunctos radians superna
Luce. ceu sanctus resonat iohannes
Codice sacro.

Anna diuine genitrix puelle,

Cuius appellas genitum nepotem
Carne dumtaxat. populum precantem
Spernere noli.
Virgo pro nobis rogitantis anne
Matris intente precibus faueto
Tu nepos hiesu facilis precatum
Eius adimple.
¶ Filio nate genitricis anne.
Cum deo summo decus et potestas
Pneumati compar sit honor beato
Tempus in omne

Carmen eiusdem aliud iambicum dimetrum quod canitur sub melodia hymnoꝝ ambrosij.

¶ Anne colamus cernui
Festum beate. debitas
Grates canentes vocibus
Et intimis precordijs
¶ Hec mater alme virginis
Que protulit mundi iubar
Hec que deo virtutibus
Se reddidit gratissimam.
¶ Noxas repellit. gratiam
Confert suis precatibus.
Morbos leuat deterrimos
Tam corporis quam spiritus.
¶ Huius in laudes rex poli
Tibi sonoris cantibus
Natoqꝫ simul flamini.
Depromimus laudes pias. Amen

Carmen alcinanicum eiusdem quod canit̄ sub melodia Crux fidelis. vel Pange lingua

¶ Hec caterua voce votis
Et pijs precordijs
Festa gliscit anna mater
Tam preclara promere
Mitis adsis deprecamur
Temet collaudantibus
¶ Tu parens matris marie
Tu deo gratissima

Legis orsis conseruasti
Quam moyses patribus
Quondam contulit vetustis
Hebreisqꝫ plebibus
¶ Dona mira. graciosa
Impetrans fidelibus
Deprecatu complacente
Alti patris filio
Egros sanas. et pudicos
Prestas esse pectora.
¶ Te pater rogam⁹ atqꝫ
Filium cum flamine
Vt des gaudiosa nobis
Laudes concinnentibus
Inclitas predulcis anne
Matris alme virginis. Amen.

Carmen Rutgeri venrai germani canonici regularis heynensis in librū de laudibus sancte anne.

Quisquis eris lector prestantis codicis huius
Pone metum vanum. friuola nulla tenet
Nunc miro grauidum sensu. dulcemqꝫ lepore
Abbas tritemius edidit arte sua.
Libris inuigilans. custos spanhemensis ouilis
Qui triplicis lingua scripta sacrata colit
Hic titulos anne plenos rationis et arte
Inuenies. tantum pectore volue pio.
Non sequitur vanas passim dubiasqꝫ fabellas
Eloquij sacri clara fluenta docet
Ergo precor laudes dignas venerabilis anne
Quas tibi vir doctus prompsit amando lege.

Ohannes tritemius abbas spanhemensis: lectori salutem. Cum nuper ad amicoꝝ instantiā scribere aliquid de laudibus sanctissime matris anne statuissem: patres quidam de ordine fratrum beate marie semꝑ virginis de monte carmeli rogabant: ne defensionem purissime conceptionis mariane obmitterem. Itaqꝫ precibus eorū et alioquin iusta ratione ꝑsuas⁹: septimū hui⁹ opis caput. de ꝯceptiōe

dei parētis et v̄ginis p̄notavi: qđ ne quiſquā aliter q̄ȝ mea habet
intentio ſuſcipiat: lectorem putaui admonēdū. Noui eñ nec me
fugit q̄ȝ multi ſanctiſſimi atqȝ doctiſſimi viri olim dei genitricem
ſubiacuiſſe originali macule ſcripſerūt: qui longe ante baſilienſe
conciliū clarueūt. Hoꝝ ego ſententiā tpi cōcedēs penit⁹ intac-
taȝ pertrāſeo: nihilqȝ oīno ꝯtra eos dicē vel ſcribē intēdo. Enī-
uero ſiqđ a me durius dictū cernit̄: nō in opinātes aliter q̄ȝ nos.
ſed in ꝑtinaces dūtaxat referat̄: q̄ ſine eruditiōe garriētes alteri⁹
opinionis aſſertores appellare hereticos nō verent̄. Et hoc v̄ba
mea inſinuāt: q̄ pn̄s tps et nō p̄teritū notāt. Quod eñ dico quid
ſtolidi latrāt. qđ imperiti murmurāt: pn̄tis tpis eſt: nō p̄teriti: et
hodie ꝑtinaces arguit nō antiquit⁹ aliter opinātes. Interrogās
vero q̄s eruditus vnq̄ȝ cōtrariū ſcripſerit: nō de antiquis patri-
bus infero. ſed de his q̄ poſt determiationē p̄fati cōcilij aliter opi-
nantur intendo. Itaqȝ ſolā ꝑtinaciā quorūdā imperitoꝝ huius
tpis. nō opinionē eruditoꝝ quorūcūqȝ aliter ſentientuȝ arguo:
quippe qui ſixti quarti pōtificis maximi declarationē nō ignoro.
Mihi aūt viſū eſt a ſancta romana eccl'ia nullaten⁹ abhorrere pu-
riſſime cōceptiōis fidē: quam illa credit et venerat̄: quod hodie
mult⁊ documētis oſtēdit̄. Deniqȝ cū doctoribus gymnaſioꝝ. pa-
riſienſis colonienſis. heydelbergeñ. erffordenſȝ. wenenſis. liptzē-
ſis. thowingenſis. engolſtatenſis. baſiliēſis. magūtinenſis. alio-
rumqȝ multoꝝ et oībus pene ordinibus. chriſtiqȝ fidelibus per
vniuerſū orbē criſtianū diffuſis. ꝯceptionē dei genitricis et v̄gis
marie purā venerari nō timeo: ꝑtinaciā tñ nō admitto: ſȝ romāe
eccl'ie obedire in oīb⁹ vt matri reuerēdiſſime oīm eccl'iaꝝ volo.
Hec p̄fati capit⁊ mei pura et ſyncera intētio eſt: in quo nulli ſo-
brie et ſine ꝑtinacia opināti derogatū exiſtimo. Lector vale.

Hec epiſtola p̄fati dñi Iohānis abbatis ex incuria et negligētia
quibuſdam exemplaribus deeſt: quā ip̄e tamen apponi omnibus
mandauit: et pro apposita ſingulis haberi decreuit.

Impreſſum Liptzk per Melchiar Lotter.